Hind 5 ſenti.

10 lehekülge.

Toimetus ja talitus:
Tallinn Wene tän. 11 a. — Kõnetraat 428-29. Awatud kella 9—16

Kuulutuste hinnad:
Kuulutuste küljel 5 ſenti, teksti ees 10 ſenti ja teksti ſees 12 ſenti millimeeter weeru laiuſes

Tellimiſe hinnad:
1 kuu peale postiga . . . . 25 ſenti
3 „ „ „ . . . . 65 „
6 „ „ „ . . . . 120 „
12 „ „ „ . . . . 225 „

Tallinna Teataja

Majandus-poliitiline nädalaleht.

Ilmub igal laupäewal.

Nr. 11. (28) **Laupäewal, 14. märtſil 1931.** **2. aastakäik.**

Niſujahutollid — kurb pärandus.

Riigil tulemas hulk protſesſe.

Riigikogu wõttis lõplikult wastu niſutollide kõrgendamiſe ſeaduſe. Praegune walitſus pidi lahendama Strandmanni walitſuſe raske päranduſe. Ei jäänud muud üle, kui lunastada eelmiſe walitſuſe patud. 12. märtſil hakkas

uus toll maksma.

Neljapäewal tolliti weel wana tariifi järele, rewideerides oſa niſujahu, mida tolliſeadustik wõimaldab poole aasta jooksul wana tolliga kätte ſaada. Kesknädalal tolliti weel

üle 31.000 kg niſujahu.

Niſujahutolli kõrgendamine ſündis teatawasti neljapäewal päraſt lõunat. Toll pandi aga maksma n. ö. tagant järgi, ſ. t. neljapäewaſt peale. Nüüd tahetakſe importööridelt hakata nõudma ka neljapäewal rewideeritud niſujahu pealt tagant järgi tolli waheraha. Loomulikult ei ole importöörid ſelliſe kawatſuſega rahul. Tahetakſe riigiga protſesſima hakata. Et neljapäewal weel üle 130.000 kg niſujahu tolliti, on oodata hulk

ſuuremaid protſesſe,

mille arutamine arwatawasti importööride wõiduga lõpeb.

Uus toll toob kaaſas ſuurweskide monopoliſeiſukorra. Tulewikus wõiwad nemad

dikteerida niſujahu hinna.

Leiwatööstur ja pagar peab ſeda nuriſemata maksma. Et jahu kallimaks läheb, on kindel. Samal ajal on kodumaa niſujahu kwaliteet Ameerika omaſt palju halwem. Nii wõib kujuneda, et tarwitaja peab weel kallilt maksma ſuurweskide monopoli eeſt, kuna need ſamal ajal oma laekaid ſel teel ſaadud puhaskaſudega täidawad. Strandmanni walitſuſe kurb pärandus ajab öiſi!

Wenemaa kannatab.

Wenemaal on lahti puhkenud katk. Türgi walitſus otſustas ſulgeda Kaukaaſia piiri. Läbikäiguks jääb üks punkt. Kik reiſijad, kes Wenemaalt tulewad, peawad endile laſkma rõugeid panna ja päraſt ſeda peawad nad weel wiis päewa karantiinis olema.

Endised mõisnikud riigikohtus.

Hiljuti olid riigikohtus arutuſel endiste mõisnikkude protſesſid põllutööministeeriumiga wõõrandamiſe üle.

O. Hoyningen-Huene ſai pärisomanduſeks endiſe renditalu. Nüüd nõuab endine mõisnik tagaſi waremalt talu eeſt makstud renti. Riigikohus jättis kaebuſe tähelepanemata.

Endine Kiltſi mõiſa omanik Lydia Uexküll nõuab tagaſi mõiſa wõõrandamiſe aegu wõõrandatud wilja. Sama nõuab ka Rakwere ja Wao mõiſade endine omanik. Kohus otſustas nõuded jätta tähelepanemata.

Soome kodanik krahw Fr. Berg nõuab tagaſi Wastemõiſa weſiweskit ühes ſelle juure kuuluwa 50 ha. maaga. Selles aſjas lükkab riigikohus otſuſe kuulutamiſe edaſi 17. märtſini.

Härrad laevnikud!

Teatan, et olen saanud partii laevamastipuid — 24 mtr. pikkad, poomi-, kahvli- ja tengapuid, suurem valik. Võtan vastu tellimisi igasugu paadiehituse peale.

Paaditööstus J. Kiil
Miinisadam, telefon 11-13.

P. S. Müüa odavasti lintsaeraam malmist, vähe pruugitud. Näha igal ajal.

Rebasenahku

pargitakse ja värvitakse moodsates värvides.

Uuendakse kantud karusnahku.

Esimene Tallinna karusnahkade parkimise ja värvimise tööstus Tallinn, Tehnika tän. 17.

Mees rätsepp äri Max Johanson Lühike jalg 6. Kõnetr. 432-89.

Teatan austatud tellijaskonnale, et äsja saabunud

Londonist kevade palitu- ja ülikonnariided

Uudis — modern kude.

Café Restoran Marcelle Dancing
Kõnetr. (2) 30-50.

Avatud soe baar.

Lõunasöögid 50 ſ alates, kõikſuguſed wiinad ja weinid ſaadawal

Rahvamaja „GRAND-MARINA“

11. märtsist. Hiilgav kaksikeeskava. Hooaja esimene „Metro-filmi“ suurteos!

I. „Pariisi Jumalaema kiriku“ kangelase **Lon Chaney, Lupe Velez’i,** Estelle Taylor’i ja Lloyd Hughes’i osav.

„Siiami tiiger“

Draama elust Indo-Hiinas 10 suures jaos.

II. Publiku lemmiku **Ken Maynard’i** osavõtel

„Vaimude farm“

Sensatsioonilisi seiklusi metsikus Läänes 10 s. jaos.

Näitelaval: 1) **Õhukuningas EDWARDO** teatri lae all. 2) **Humorist-kupletist S. WESSELOW.** 3) **O. PUUSEPP** ja t.

Algus kell 5, pühapäeval kell 1 päeval. Hinnad 20 sentist alates.

Viie minuti jooksul einetate

Kiirkohvikus

Voorimehe t. 7.

Kohvik ja kondiitriäri

H. Laas

Tallinn, Vana Posti tänav 7.
Kõnetr. 26-57.

Alaliselt saadaval oma tööstuse saadusi tuntud headuses.

Kino **„Endla“** Nunne tän. 20.

Täna ja edasi terves ilmas kõige rohkem laineid löönud sõja suurfilm

„Läänerindel olukord muutuseta“

Pääsmete eelmüük avatud! Siſſepääs ainult ſeansſide wiiſi.
Seansſide algus: pühapäeval täpſelt kell 12.45, 3, 5.15, 7.30, 9.45 — äripäevadel kell 5, 7.15, 9.30.
Iga ſeanſi jaoks palutakſe pääsmed lunastada eelmüügilt ehk eelmiſe ſeanſi ajal.
Kaſſa awatud: pühapäewal alates kell 12, äripäewadel kell 4.15.

Esietenduskinoteater **„Bi-Ba-Bo“** Viru t. 3, tel. (2) 17-11.

Kesknädalast 11. märtsist ja edasi esietenduseks saksa löökfilm

veetleva **Liane Haid’i** ja **Fred Louis Lerch’iga** **„Schwarzwaldi neiu“** draama 10 jaos.

Peaosades: **Liane Haid, Fred Louis Lerch, Walther Janssen, Georg Alexander j. t.**
Filmi tegevus sünnib Schwarzwaldis, Berliinis ja Pariisis.

II. **Nali 2 jaos.** Kassa avatud ½5—10 õht., algus kl. 5 p. l.

Kino **„Modern“** S. Tartu mnt. 4. Kõnetr. 304-68.

10 märtsist suurepärane kahekordne eeskava!

Weetlew **Colleen Moore** ja daamide lemmik **Neil Hamilton** näitawad teile, kuidas lõbutſewad ja armastawad Ameerika noored, haruldaſelt lawastatud filmis

Vooruslik patustaja.

. . Kaks laulu heli-löökfilmi forraga.

II. **Kui ärkab kirg.**

Haaraw draama kuulſa Hispaania kirjaniku **Blasko Ibanez’i** romaani „Bodega“ järele. Film palawaſt armastuſeſt ja kireſt. Wõluwad Hispaania laulud ja kirgliſed tantſud kastanjettide ſaatel.

Seansſide algus ärip. kell 5, 7.40 ja 10.15.

10. märtsist s. a. lasksime odava hinnnaga müügile

5625

väärtuslikku raamatut

A. Kitzbergi,
O. Lutsu,
R. Rohti,
M. Metsanurga,
M. Mõtslase,
G. Suitsu,
A. H. Tammsaare,
Fr. Tuglase ja teiste
töödest.

Nõudke hinnakirju.

NOOR-EESTI KIRJASTUS — Tartus.

DIPL. OEC. H. NIELÄNDER.

Organiseerimise vajadus.

Kingakreem
„DOLLAR"
on parim.
„DOLLAR" hoiab nahka lõhenemiſe ja murdumiſe eeſt.

Kes elu awalduſi jälgib, näeb warsti, et inimeste tegewus on koondatud wähemaisſe wõi ſuuremaisſe rühmituſisſe. See ei olene niiwõrd inimarmastuſeſt wõi ülemääraliſeſt ſõbralikkuſeſt üksteiſe wastu, waid aruſaamiſeſt, et ühendatud jõud ſeda ſuudab korda ſaata, mida üksikul pole wõimalik teostada ka kõige parema tahtmiſe juures. Mida ſuurem koondis, ſeda ſuurem on ta jõud, ſeda kergem on tal oma kawatſuſi ja tõekspidamiſi läbi wiia.

Nagu mujalgi maailmas, iſeäranis aga arenenud kultuurmail, juhiwad ka meie riiklikku ja majanduslikku elu kodanike rühmituſed. Sageli on need rühmituſed ſiſemiſe organiſatſiooni tõttu wäga tugewateks kujunenud ja ſuudawad endid wastuwaidlemata korras oma äranägemiſe järele maksma panna. Siin wõiks põllumehi nimetada, kes wõrdlemiſi hästi organiſeeritud ja ſeetõttu oma ſoowe ja tahtmiſi kõigile takistustele ja teiste kodanike wastuſeismiſele waatamata läbi ſuruwad. Nii oli ſee terawilja ſeaduſega ja nii kujuneb ſee ka põllumeeste wekslite fundeerimiſega, ſ. t. nende pikaajaliſeks muutmiſega.

Kuid ſee rühmitus kodanikke, kes majanduslikus elus, tarwete jaotuſe protſesſis ülitähtſat oſa etendab — kaupmeeskond — pole oma tardumuſeſt weel ärganud, olgugi et elu iga päewaga käskiwamalt ſeda nõuab. See on ſeda aruſaamatum, et kaupmees omab laiema ſilmaringi ning oma laialdaste ſiſe- ja wälisſidemetega rahwaste lähenemiſeks ja kultuuri taſapinna tõstmiſeks ſuuresti kaaſa aitab.

Kuna muudes kultuurriikides kaupmehed endi kõrgemate omaduste ja arukuſe tõttu tihedalt liitunud ja wõimſatena organiſatſioonidena eſinewad, wireleb meie wäheorganiſeeritud kaupmees, teiste kodanikkudega wõrreldes, armetumas ſeiſukorras ning on „ülemuſe" tujude mängukanniks muutunud. Ekſituste ärahoidmiſeks peab ſiin mainima, et kõne all on keſk- ja wäikekaupmehed ning töösturid. Suurärimehed, aktſiaſeltſid jne. on oma kapitali wõimu ja erakonna ſidemete tõttu enamwähem wabad wapustusteſt, mis igal ſammul waritſewad nõrgemaid wendi. Nii makſawad ſuurettewõtted üllatawalt wähe tulumakſu. Sama lugu on nende puhtakaſumakſuga. Uſume küll, et makſuametid waheſt ſarnaste ſuurettewõtete bilansſidele wastawalt oma parima ſüdametunnistuſe järele makſud määrawad, ent kuſagil peab ſiiski wiga peituma, ſeſt wõiwad ju mainitud ſuurettewõtete peremehed luksuslikult elada ja oma eraelus miljoneid kulutada, aga ainult mõnekrooniliste makſudega piirduda.

Suuremate aktſiaſeltſide ja ühingute raamatute põhjalikku rewideerimiſt miskipäraſt ei loeta tarwilikuks, waid nende ustawuſt wõetakſe puhta rahana. Sootu teine lugu on wäikeettewõtetega. Seal käib makſuinspektor ringi, tuhnides ja ſorides läbi kas wõi kõik laekad. Makſe määrab ametnik ſageli oma äranägemiſe järele makſustatawa wastuwaidlemiste peale waatamata.

Meie üldiſelt ebapraktiliste makſustamiſe ſeaduste tagatipp on aga tempelmakſuſeadus. See endiste wene „tſhinownikute" wäljamõeldis on kaupmeeskonnale egiptuſe nuhtluſeks ſelle ſõna tõſiſemas mõttes. Ka intelligentſemal kaupmehel läheb ſelle ſeaduſe käſitamine ſelle keeruliſuſe ja ebapraktiliſuſe tõttu peaaegu üle jõu, tekitades lõpmata ajaraiskamiſt ning tühja tööd. See ſeadus pole nähtawasti ametnikel endilgi täiesti ſelge, mis weelgi ſegaduſt ſuurendab.

Püha bürokraatſiuſe meelewalda antud on kaupmees tollide käſitamiſel. Tolliametites puuduwad täielikud, nõuetele wastawad kaubaproowide kollektſioonid. See annab tolliametnikele laialdaſe wõimaluſe omawoli tarwitamiſeks. Tollinõukogu poole pööramine on tihti asjata aja ja waewa raiskamine ning lõpeb kaupmehe allajäämiſega.

Keſk- ja wäikekaupmehed on, nagu öeldud, majanduselu tähtſamaks teguriks ja moodustawad ſelle kandwama oſa. Kuid krediitide ja riikliku toetuſe ſuhtes on nad jällegi aſetatud waeſelapſe ſeiſukorda. Suurettewõtetele, kelle kaſulikkus meie rahwamajanduſele on wägagi küſitaw, eriti weel, kui nad kuuluwad wälismaalastele (muidugi warjatult), on antud ſoodustuſi ja jagatud laene, mis ſuurel arwul wahepeal korſtnasſe kirjutatud. Wäikſematele kaupmeestele on odawaprotſendiliſed krediidid ſuletud, olgugi et kindlustusteſt puuduſt pole.

Kaupmees on ſunnitud erapankade kapitale kaſutama protſendiga, misſuguſt normaalaegadel liiakaſuwõtmiſeks loetakſe. See kõrge laenuprotſent on oſalt tingitud pankade ülirohkuſeſt, ſeſt pea igas majas aſub rahaaſutus, kuid kaupmehel pole organiſatſiooni ega wõimu rahainstituutide reguleerimiſe mõjutamiſeks.

Kaupmeeskonna olemasolu ähwardawad ühistegeliſed ettewõtted, kuna need ettewõtted nii odawaprotſendiliste riiklikkude krediitide kui ka makſuwabaduſe ſuhtes ſoodustatud ſeiſukorda on aſetatud. Kuid peale ſelle püüab riik iſe igal wõimaluſel eramajandusliku iſeloomuga ettewõtteid oma kätte haarata ja neil aladel tegutſeda. Selline teguwiis wiib pikapeale majanduſe riigistamiſeni ja ſeega iſeſeiswa kaupmeeskonna häwitamiſeni. Siin tuleks kaupmeeskonnal iſeäranis walwel olla ning aegſasti ſarnaste katſete paralüſeerimiſeks liituda.

Meie kaupmeeskond on praegu poliitiliſelt nii nõrk, et ta õieti midagi oma ſeiſukorra parandamiſeks teha ei ſuuda. Orderite peale müük on meie praegustes oludes wälja kujunenud paheks, mille all auſa kaupmehe äritegewus kannatab.

Kaupmeeskond ootab pikiſilmi, kuid ſenini asjatult, ſarnaste laiaulatusliste küſimuste, nagu kõlwatu wõiſtluſe, konkurſi ärahoidmiſe (ſundkokkuleppe), oſamakſuga müügi ſeaduste korraldamiſt. Need ſeaduseelnõud on maetud kalewi alla. Millal nad jälle päewawalgele ilmuwad, ſeda teab ainult kõikwõimas! Pole jõudu, kes asju liikuma ſuudaks panna.

Kaupmeeskonnale ja tösturitele ametlikult määratud eſindus, kaubandus-tööstuskoda, on kõigis eelpoolmainitud ja paljudes teisteski küſimuſis haruldaſt paſſiiwſuſt oſutanud. See aſutis, kuigi teda kaupmeeskonna ja töösturite poolt täiesti „ſeiſuſekohaſelt" ülal peetakſe, ei anna wastutaſuks ja oma olemasolu õigustamiſeks midagi. Iſegi puhtakaſumakſu normide kohta ei wõtnud ta õigel ajal ſeiſukohta. Ta ei ſuuda ega oskagi wiſt palju anda, ſeſt kuuldawasti ei omada ſuur protſent ſelle aſutiſe ametnikeſt majanduslikku erihariduſt. Sarnane kombinatſioon ei oleks mõeldaw mujal, kuid meil peab ſellega leppima. Aga weel teine ametlik eſindus, kes ſamuti ülalpidamiſt nõuab, on olemas, nimelt börſikomitee. Need kaks aſutuſt konkureeriwad iſekeskis wäikſel wiiſil, kuid kaupmeeste ja töösturite olukord ſelleſt ei parane.

Mis puutub tööstuſſe, on waja ka ſiin kiiret korralduſt. On lubamatu ja rahwamajanduslikult kahjulik, kui iſik, kel puudub kutſeoskus, iſeſeiswalt tegutſema hakkab ja et ſeda talle wõimaldatakſe. Sakſamaal, näiteks, wõib tööstuſt juhtida ainult ſel alal õppinud meister. Aga meil ſurewad wanad meiſtrid wälja. Noored inimeſed, kes töö algwõtted omandanud, alustawad ſageli omal käel tegewuſt. Aruſaadaw, et nende töö kuhugile ei kõlba. Kutſeoskuſele tuleks tingimata rohkem rõhku panna, inſtruktoreid, kalkulaatoreid, inimeſi, kes laiema ſilmaringi omawad, õppetööle rakendada. Kas kaubandus-tööstuskoda ſelle wastu huwi tunneb?

Oleme mõned pahed ja wäärnähted üleslugenud, mis meie majanduselus eriti ſilma torkawad, aga neid on weelgi enam. Nende parandamiſeks pole abi kuſagilt loota, kui kaupmehed ja töösturid oma huwide kaitſeks iſe tihedalt ei liitu. Kaupmeeste ſeltſe on meil palju, kuid ühiſe keele leidmine on raske. On tungiw wajadus üksikuid ſeltſe koondada, luua, niiöelda, ſeltſide ſelts, mille kohaſem aſupaik oleks Tallinn. Teatud wahe-aegade järele tuleks korraldada ühiſed nõupidamiſed, kongresſid, milleſt oſawõtma ſeltſid oma eſindajaid peaks ſaatma. Hädatarwilik on klubide ja raamatukogude aſutamine.

Kaupmehed ja töösturid ekſiwad, arwates, et ſeni, kui nad organiſeerunud, nende nõudmiſi keegi täidaks. Enne tuleb aſuda loowale tööle. Organiſeeritult ſaakſid kaupmehed ja töösturid tähelepandawaks jõuks, kellega arwestatakſe ja kelle ſoowid mitte ainult hüüdjaks hääleks kõrbes ei jääks.

Kaupmeeste ja töösturite organiſatſiooneſt wälismail kirjutame ühes järgmiſes artiklis.

Dipl. oec. H. Nieländer.

Tallinna kiri.

Nisutollid. — Välisministrid. — Kohvik-pank.

Toompea kohal hõljus paar päeva nisu tolm. Sellest tolmupilvest selginesid aegamööda ühe poliitilise patukahetseja kontuurid — Strandmani erakond, mis omal ajal innukaim viljatollide pooldaja, muutus järsku Saulusest Pauluseks. Parem hilja, kui mitte kunagi — kui aga kahetsus puhtast südamest tuleb!

Eesti-Leedu ajutine kaubaleping on ka selle nisutolmu sünnitus, kuigi mõnelt poolt tõendatakse, et ristseid peetud kunagi kõva pummelungiga ühes Toompeal asuvas majas, mida kaunistavad välisriikide vapid. Välisminister aga tegi tollest lepingust nisujahu saaduse. Eks näe, mil siis sai kerkima hakab ja millist pärmi selleks tarvis on!

Vaene Lattik sai juhatajalt riigikogus märkuse kui koolipoiss. Ka see pahandus veel pärast seda, kui väljavaated saadiku kohale aina vähenevat tendentsi osutavad! Silmategemisest asunikele pole ka mingit kasu. Erakond oppositsioonis, oma meestegi pangadirektori kohad hädaohus, kellel siis enam aega meele tuletada ühte endist välisministrit! Kadunud on maailma hiilgus, välisministeeriumi autod, veinikeldrid ja Bulgaaria sigaretid! Uus välisminister ei tõttavat kasutama neid välisekstsellentsi privileegiaid. Tema nagu sellistega juba varemalt harjunud. Pr. välisminister jalutab oma pakkidega hariliku surelikuna tänavail ning „Studebaker" leiab kasutamist vaid ametlikkudel sõitudel.

Suikunud on ka meie saadikute diplomaatilise vormi küsimus. Pärast seda, kui meie aukonsulid puuduvate ordenite kompensatsioonidena said valged vestid, kuldlampassid, mõõgad ja tuttidega mütsid, on ka meie nooblima väeosa — mereväe — noorte ohvitseride südametes süttinud tulukene, mis ei kustu enne, kui ka neil on pükstel laiad kuldsed lampassid ning kastreeritud fraki ülemine osa valge vestiga. Ilus vorm, tõepärast. Seda laadi rõivu oleme näinud küllaldaselt välismaade mereväelastel. Mereväe tagasihoidlik tumedus nõuaks küll pisut elavustamist, kui see pealegi ohvitseride omal kulul sünnib.

Võid sa ette kujutada, et ühe panga kokkuvarisemine võiks sügavalt puudutada tortide müüki? Tallinnas on selline tõendus olemas. Heinmanni kohvik, mis elas ja õitses Kommerts Panga sooja tiiva all, kolib nüüd Diskonto Panga ruumidesse. Heinmannil nägid nii mõnedki kombinatsioonid päevavalgust — Diskonto Pank kujunes krediitide hauaks. Milline on järgmine kohvik-pank?

Onu Peeter.

Helilooja M. Saare unistus.

Mõni aeg tagaſi pöördus helikunstnik Mart Saar hariduſ- ja ſotſiaalminiſtri poole palwega, et Taewere wallas aſuw Hüpaſaare metſawahikoht — kunstniku iſakodu — määrataks temale, kus ta wõiks oma wanaduſe päewi üksilduſes metſanurgas, ſoode ja rabade taga, rahulikult mööda ſaata. Kuna ſee aſi kuulub põllutööminiſteeriumi lahendamiſele, ſiis ſaadeti M. Saare palwe põllutööminiſteeriumile.

Nüüd on põllutööminiſteerium ſeda küſimuſt lahendama hakanud. Waremini kui kohalikud ſeltskondlikud organiſatſioonid ſes asjus põllutööminiſteeriumi poole pöördusid jäeti ſee küſimus Saare kaſuks lahendamata, ſeſt metſade walitſus on ju alati kõige ſelle wastu, mis peaks riiwama nende asja ja weel nüüd, kus tegemiſt on metſawahikoha andmiſega, olgugi kunstnikule, kes ſellel kohal iſe üles kaswanud.

Neil päewil käis Hüpaſaares põllutööminiſteeriumi üleſandel Wiljandi maakonna maakorralduſekomiſjoni alaline liige M. Klettenberg, et koha pääl wastawaid andmeid koguda.

Helikunstnik M. Saare ſünnipaik Hüpaſaare on juba wanaſt ajaſt Saare perekonna käes kaſutada olnud. Praegu elab Hüpaſaares kunstnik Saar, kuna ta õemees ſelle koha maid harib ja kaſutab. Hüpaſaare metſawahiks on Mart Saare wend. Põllumaad praegu Hüpaſaares on umbes 10 hektaari. Waremini, kui ſeda kohta Saare perekond üles haris, oli maa wäga kiwine, mõnes kohas kiwi kiwi kõrwal. Kuid ajajooksul ſaadi kiwideſt jagu. Hooned Hüpaſaares on keſkpäraſed. Hoonete ehitamiſeks on ſaadud oſa ehitusmaterjali riigimetſaſt, kuid üks oſa ehitusmaterjali on muretſenud Saare perekond. Seega pole praeguſed hooned täielikult riigi omad. Pääle kolme Saare perekonna-koha on Hüpaſaares weel üks popſikoht, kuid ſee on kaugemal ſerwal ja metſawahikohaſt eraldatud.

M. Saar ihaldab Hüpaſaare kohta ſeepäraſt, et ſaada ſäält ülalpidamiſt. M. Saar iſe nähtawasti põldu harima ei mõtle hakata, waid põlluharimine jääks õemehe üleſandeks, kes kunstnikule perekonna ülalpidamiſeks wastawa moona annaks. Kunstnik leiab, et edaspidiſeks töötamiſeks ſobiks Hüpaſaare koht temale hästi, kus ta ſaaks omaette waikſelt teisteſt ſegamatult töötada, kuna juſt Hüpaſaares ta on loonud ſuurema ja wäärtuslikuma oſa oma loominguſt.

Maakorralduſekomiſjoni alaline liige M. Klettenberg on arwamiſel, et kunstnik M. Saarele tuleks wastu tulla, kuna ta nõudmiſed on wäikeſed, aga teened ſilmapaistwad. Kõige kurja juur ſelle juures paistab aga metſawalitſus olewat, kellele wähe huwi pakub muu ilm.

Maakorralduſekomiſjoni alaliſe liikme arwates wõiks Hüpaſaare metſawahikoht hoopis ära kaotada ja teiste külge liita, ſeſt ſääſed metſad ſeiſawad ſoode ja rabade taga, mille tõttu ſuwiſel ajal metſawarguſi karta pole. Päälegi on metſawedu kaugel ja waewalt on loota, et ſääl metſawarguſeid ette tuleks. Kui aga metſawalitſus ſiiski ei laſe ſeda läbi minna, ſiis oleks wõimalik metſawahile aſutada omaette koht paarkolm kilomeetrit kaugel aſuwale maaalal, mis ka Hüpaſaarele kuulub, kuid misſuguſe maakoha põld wiimaſel ajal ſööti jäetud. Mart Saargi oleks nõus ſeda kohta wõtma, kuid kuſi. Kui hoonete ehitamiſe asjus M. Saart toetaks kultuurkapital ja ka metſawalitſus, ſiis waſt oleks Hüpaſaare koha aſi lahendatud ja M. Saar ſaaks Hüpaſaare koha kätte. Seega oleks loodud kolmele perekonnale Hüpaſaares äraelamiſe wõimalus ja ühelegi ei oleks põhjuſt Hüpaſaareſt lahkuda.

M. Saare elamiswõimaluſed olenewad aga ära päämiſelt põllutööminiſteeriumiſt, mille tõttu tuleb ära oodata, kuidas nüüd põllutööminiſteerium ſuhtub M. Saarele.

T01

Karjuv ülekohus!

Kommertspanga hooldajate ſuured taſud. — Rahwas nõuab „korſtnasſe kirjutamiſt.

Kuigi Kommertspanga tegewuſes ei ole ilmnenud Diskonto Pangale ſarnanewaid ſümptoome, on kibedus panga waſtu ſuurem. Rahulolematus lewib hoiuſummade omanike hulgas, kes kahjuks kuuluwad enamasti kehwematesſe kihtidesſe. Sajad kodanikud üle maa ootawad pikiſilmi oma waranatukeſe tagaſi ſaamiſt. Ei taheta uskuda, et ka wäikſemad hoiuſummade omanikud ſaawad ainult 44%. Arwatakſe, et ſeekord wõiks riik loobuda oma eesõigustatud nõudmisteſt ja wõimaldada wäikſematele hoiuſummade omanikele oma raha kätteſaamiſt. Leitakſe, et ſelline

korſtnasſe kirjutamine

mõjuks ainult õiglaſe ſammuna, kuna ſee aitaks hädaſt tuhandeid wabariigi kodanikke. On ju riik ſuuremaidgi ſummaſid wiſanud tuulde tööſturite toetamistega.

4 miljonit ſenti

wäikſemate hoiuſummade omanikele ei küüni kaugeltki ſelle ſummani, mis näit. Eeſti Pank on Diskonto Panga läbi kaotanud.

Pahameelt on äratanud ka eelteated hooldajate taſuſt. Leitakſe, et 1,2 milj. ſenti lühiajaliſe tegewuſe taſuna

on lauſa ülekohus,

kuna need, kes omad rahad panka wiiſid, nüüd juba omawalitſustelt abi ja toetuſt peawad paluma. (Haapſalu.) Wiis hooldajat — neiſt oſa puhtpoliitiliſi — ſaawad 6 milj. ſenti taſu. Kodanik aga waadaku weſiste ſilmadega oma weeringute kadumiſt.

Selliſed on meeleolud Kommertspanka uſaldatud inimeſte hulgas.

Kismet

PABEROSSID
15 senti 25 t.

tuli ja wõitis kõik vastased.

A.-S. „Süwa".

Tublid töömehed.

Üleriikliſe keſk- ja wäiketööſtuſe keſkkoonduſe peakoosolek.

Homme, pühapäewal, on üleriikline keſk- ja wäiketööſturite keſkkoonduſe peakoosolek. Sel puhul ei ole aſjata peatuda ſelle teguwõimſama organiſatſiooni wiljarikka tegewuſe juures.

Keſkkoonduſe töö on ſeisnud peamiſelt nende üleſannete täitmiſes, mis kaub.-tööſtuskoda on keſk- ja wäiketööſtuſe ſuhtes täitmata jätnud. Järjekindlalt tegutſetakſe tööſturite organiſeerimiſe alal üle kogu maa, kus ühingud puuduwad, ſeal õhutatakſe nende aſutamiſele, kus need kipuwad ſoiku jääma, ſeal püütakſe neile uut hoogu anda. Suure ja wäärtusliku töö on keſkkoondus ära teinud ſtatiſtiliſte andmete ja materjalide kogumiſega tööſtuſte ſeiſukorra kohta. Ühtlaſi on ta nõuga abiks olnud kõigil tööſtusaladel, jaganud juhtnööre kohtadele ja walgustanud tööſtuſe alal ilmunuid wäärnähteid märgukirjade ja ſuuſõnaliſte ſeletuſte abil riigikogu rühmadele ja wabariigi walitſuſele.

Kontakt ajakirjanduſega on olnud hea.

Töö ei ole kerge olnud. Palju raskuſi ja üksköikſet ſuhtumiſt on tulnud ära wõita. Tööd on teinud tegelikud tööſturid, kes waſtawate ühingute ſaadikutena on wõtnud oſa keſkkoonduſe nõukogu koosolekuiſt. On ohwerdatud oma tööaega ja kantud ka rahaliſi ohwreid. Kuid ilus ſiht ja tööſturite huwide kaitſe, mida kuſagilt mujalt pool loota ei ole, on annud jõudu ohwriteks. Loodetakſe tugewa organiſeerumiſega ſaawutada kaalu meie riiklikus elus, mis aitaks waſtawa ſeaduſe kaaſabil tuua paremaid töötamiſtingimuſi. Aeg on näidanud, et meie wäikſes riigis on elujõuline ainult keſk- ja wäiketööſtus. Suurtööſtuſt ei ſaa meil iſegi ſuurte toetusſummade waral wee peal hoida.

Keſkkoonduſe töö ei ole kerge. Tänu tublidele meestele ja jõudu edaspidiſeks tegewuſeks!

Kutſeeſinduſe ſeadus hakkab liikuma?

Keſk- ja wäiketööſturite eſindajad riigiwanema juures.

Kogu meie riigi keſtwuſe ajal on peaaegu iga walitſuſe poolt ühel wõi teiſel kujul alla kriipſutatud, et keſk- ja wäiketööſtus on meil üldiſelt elujõuliſem kui ſuurtööſtus ja et tema oma makſud riigile taſub korralikumalt ſuurtööſtuſeſt. Alla kriipſutades neid aſjaoluſid, on alati lubatud meie keſk- ja wäiketööſtuſe tõstmiſeks ja kindlamale aluſele ſeadmiſeks waſtawaid ſamme aſtuda, kuid kuni ſiia-ajani on, kahjuks, ainult lubaduſega lepitud ja aſi ei ole tegelikult ſammugi edaſi liikunud.

Seda wajaduſt, meie keſk- ja wäiketööſtuſt toetada ja teda ajanõuetele waſtawalt organiſeerida, on peale walitſuſe deklaratſioone alati ka kinnitatud meie tooniandwate poliitiliſte ringkondade poolt ning ükſikud neiſt on keſk- ja wäiketööſtuſe organiſeerimiſe otſe enda üleſandeks teinud ja ſeda enda programmi mahutanud. Nii, näiteks, deklareeriwad põllumehed: „Ka tahab põllumeeste rühm ſilmas pidada, et Eeſti majanduſe elujõuliſemad oſad tarwiliſelt areneda ſuudakſid. Seks on wajalik, et keſk- ja wäiketööſturite organiſeerimiſeeks kiires korras ſeaduslik alus loodakſe, kuna ſee aitab ſeda oma meie tööſtuſeſt, mis on oſutunud elujõuliſemaks, tõsta kindlamale ja paremale ſeiſukohale." Analoogiliſelt waatawad aſja peale ka teiſed poliitiliſed rühmad, ſeſt ainult ſellega wõib ſeletada, et 3-da Riigikogu poolt kiireks tunnistati, kiires korras komisjonides läbi waadati ja üldkoosolekule waſtuwõtmiſeks eſitati „Keſk- ja wäiketööſtuſe kutſeeſituſe ſeaduſe" eelnõu. Aja nappuſe tõttu jäi aga ſee ſeaduſeeelnõu ühes teiſtega enne Riigikogu laialiminekut waſtuwõtmata. Kui ſee ſeaduſe eelnõu Riigitööſturite eraldi organiſeerimiſe waſtu kogus oli, ſiis oli ſarnaſe keſk- ja wäike- Kaubandus-Tööſtuskoda, kes põhjendas enda waſtuſeiſu ſellega, et Koja juures on keſk- ja wäiketööſtuſe tarwis 5. ſektſioon, ning ſelle tõttu oleks iſeſeiswa keſk- ja wäiketööſtuſe eſituſe ellukutſumine Kaubandus-Tööſtuskoja aſjata lahutamine. Nüüd aga on nähtawaſti ka Kaubandus-Tööſtuskojas ſeiſukohad muutunud ja aruſaamiſele jõutud, et ei ole otſtarbekohane töötada koos ühes organiſatſioonis ühelt poolt ſuur- ja teiſelt poolt keſk- ja wäiketööſturitel, kelle huwid tihti peale diametraalſelt ükſteiſele waſtu käiwad. — Seda wiimaſt ſeiſukohta wäljendati wäga häſti Kaubandus-Tööſtuskoja wiimaſel üldkoosolekul, kus ette kantud referaatides muu ſeas puudutati ka Koja lahutamiſe küſimuſt.

Peale ſelle on ajakirjanduſeſt ſõnum läbi läinud, et praeguſel wabariigi walitſuſel on kawatſus tõſiſemalt keſk- ja wäiketööſturite küſimuſe lahendamiſele aſuda waſtawalt tööſturite eneste poolt üles ſeatud ſihtidele ning, et eſimeſe ſammu ſelleks on juba härra majandusminister aſtunud, ette pannes piirata igaſuguſeid eesõigustatuid riikliſi ettewõtteid wangimajade ja muu näol — et ſellega wõimaldada eraettewõtlikuſel enam-wähem normaalſelt areneda ja normaal oludes waba konkurentſiga enaſt maksma panna.

10. märtſil ſ. a. käis üleriikliſe keſk- ja wäiketööſtur-meiſtrite ühingute keſkkoonduſe nõukogu ja juhatuſe ühiſel koosolekul walitud ſaatkond härra riigiwanema juures ning eſitas temale ülaltähendatud aſjaoludele põhjendatud palwe, kus palutakſe, et 3-da Riigikogu aegu ſeisma jäänud „keſk- ja wäiketööſtuſe kutſeeſituſe ſeaduſe" eelnõu Riigikoguſt tagaſi nõutakſe ning wabariigi walitſuſe ſeiſukohaga uueſti Riigikogule waſtuwõtmiſeks eſitatakſe.

Härra riigiwanem ſuhtus aſjale heatahtlikult ning, tunnistades palwes awaldatud ſoowide täitmiſe wajalikkuſt, andis lootuſt, et nimetatud ſeaduſe eelnõu nüüd juba lähemal ajal uueſti walitſuſel kaalumiſe alla wõetakſe.

Loodame, et meie keſk- ja wäiketööſtuſe probleem nüüd wiimaks ometigi tõeſti lahenduſt leiab!

Palju meil on ärisid.

Weel üks ſundus.

Kaubandus-tööſtuskoja äride regiſtreerimiſe oſakonna andmeil on uute ettewõtete arw tunduwalt ſuurem tegewuſe lõpetanud ettewõtete arwuſt. Selleſt wõiks arwata, nagu ſuureneks ettewõtete arw alataſa, kuid tegelikult ei ole ſee mitte nõnda. Seletataw on nähe ſellega, et ſuur oſa äripidajaid oma ettewõtte tegewuſe lõpetamiſeſt kojale ei teata. Ettewõtete tõeline arw püſib ligikaudu endine, ſ. o. ümmarguſelt 12.000, kuigi kojas on regiſtreeritud ligi 13.700 firmat. Umbes 2000 äripidajat on oma tegewuſe lõpetamiſeſt teatanud, ſeega jääb praegu äride regiſtrisſe 11.700 firmat.

Äride regiſtreerimiſe ſeaduſe järgi on äripidajad kohustatud Kojale teatama igaſt muudatuſeſt, nagu ettewõtte üleandmine teiſele iſikule, oſanikkude, juhatuſe liikmete, wolinikkude jne. wahetamine; ſamuti tuleb teatada ka äri ala, kapitali ja aſukoha muutmiſeſt ja tegewuſe lõpetamiſeſt 14 päewa jooksul. Ka makſujõuetuks tunnistamiſe korral on äripidaja kohustatud ſelleſt Kojale teatama, waſtaſel korral lhangewad nad kohtuliku karistuſe alla.

Kus on riigiametniku ſüdametunnistus?

„Rahwa Sõna" kirjutab:

„Ajal mil majanduslinc kriis on wõtnud ſarnaſe terawa kuju, et walitſus murrab juba kuude wiiſi pead, kuidas riigi eelarwet taſakaalu wiia, wallandatakſe ſadade wiiſi riigiteenijaid, kärbitakſe hoolekande ſummaſid ja kärbitakſe hädaabi tööde kredite, ajal mil maa ja rahwas on täieſti rahaſt lage; talud, ärid ja iſegi pangad wariſewad kokku, leidub meil riigiteenistuſes kõrgematel kohtadel iſikuid, kes ei häbene riigilt waſtu wõtta ſarnaſt taſu millega kümme keskmiſt kodanikku wõiwad ära elada.

Riigieelarwe arutamiſe puhul, riigikogu rahaasjanduſe 2. alamkomisjonis ſelgus, et kohtu- ja ſiſeminiſteeriumi kodifikatſiooni oſakonna juures on ellu kutſutud terwe rida komisjone, mille liikmetele makſetakſe otſe wiürſtlikku taſu. Komisjonide koosſeiſu kuuluwad ſuuremalt oſalt kõrgemad riigi ametnikud, kelle kuupalk ühes teenistuswanuſe taſuga ulatab 35—50 tuhande ſendini, ſiis makſetakſe neile peale ſelle iga komiſjoni koosoleku pealt, mis keſtab paar tundi — 1000 ſenti liſtaſu; kui Tartuſt—Tallinna tuleb ſõita, ſiis makſetakſe weel 1. klasſi piletiraha 2640 ſenti, kuigi eeſti raudteel 1. kl. wagunid ei ſõida, platskaardi raha 800 ſenti, auto raha, 4 otſa à 75 ſenti, mis 300 ſenti wälja teeb ja peale ſelle 600 ſenti päewaraha. Kokku ühe ſõidu kulu 4340 ſenti ja ſeda inimeſele, kelle kuupalk ulatab 50.000 ſendini. Kui komisjoni liige Schütz komisjoni tähelepanu juhtis ſellele, et ſee ikka loomulik ei ole, kui üksikud rikaſtuwad laialdaste rahwamasſide arwel, kes peawad kõige hädawajaliſemateſt tarweteſt lahti ütlema, et riiki raskusteſt üle aidata ja ettepaneku tegi neid wiürſtlikke taſuſid tuntawalt kärpida, ſiis ähwardas kodifikatſiooni oſakonna direktor, et kui riigikogu neid ſummaſid kärbib, ſiis need kõrged härrad keelduwad riigile nõuetawat tööd tegemaſt. Komisjon ei laſknud aga mitte ennaſt neiſt ähwardustuſt heidutada, waid kärpis komisjonide taſu 426.000 ſendi wõrra.

*

Riigiteenijatel on oma kõwad organiſatſioonid, kas need ei ſuuda ſelliſtel juhuſtel oma mõju maksma panna?

Sakſamaa läheb pankrotti?

Stokholmis peetud kõnes ütles dr. Schacht, end. Sakſa riigipanga preſident muuſeas, et Sakſa ei ſuuda oma reparatſioonimakſe taſuda. 12 a. jooksul pole Sakſa rahwamaajandus oſutanud ülejääki. Kui Sakſa end. waenlaſed ei muutu mõiſtlikumaks, wõib Sakſa minna pankrotti.

Kui dr. Schachtilt küſiti, mis tema teeks Sakſa päästmiſeks, kui tal oleks waſtaw wõim, teatas kõneleja, et ta tõstaks põllumajanduſe toodangut, aſetaks tööſtuslikud ettewõtted põllumajanduſe keskustesſe, wähendaks tööpuuduſt ja ei teeks enam ühtegi wälislaenu. Kapitali moodustumine peaks teoſtuma oma jõuga. Homſeſt peale ei makſaks pennigi reparatſioonimakſe!

Silmaspidades Sakſa tähtſuſt maailma majanduſe tegurina, wääriwad tuntud finantstegelaſe ſõnad ſuurt tähelepanu.

Trahterimaksu alandatakse 10—20 prots.

Tallinna linnawalitſuſe eilſel koosolekul tuli muuſeas arutuſele wõõrastemajade- ja restoraanipidajate ühingu palwe, et neile endiſte aaſtate eeskujul ka 1931. a. trahterimakſu alandataks. Ja nimelt eſimeſe järgu trahteriaſutustel 25 protſenti ja teiſe järgu trahteriaſut. 35 protſendi wõrra.

Eelmiſel, ſ. o. 1929. a. alandas linnawolikogu trahterimakſu üldſumma 240.000 kr. 209.000 kroonile ja 1930. a. 227.623 kroonilt 204.075 kroonile. Selleſt tekkinud makſuwahe, mis linn wähem ſai, kuulub taſumiſele riigi ſummadeſt, nagu ſee ſeaduſes ette nähtud.

Selle makſualandamiſe palwe arutamiſel linn rahanduskomisjonis läkſid arwamiſed lahku. Üheltpoolt toonitati, et trahteriaſutuſed on enam-wähem tulutoowad ettewõtted ja ſuudawad makſu taſuda määratud ſuuruſes. Teiſelt poolt ſeletati aga, et üldine majanduslik kitſikus awadab oma mõju ka trahteriaſutuste peale, mille tõttu neile makſu alandamine õigustatud. Kumbagi ettepanek tarwiliſt häälteenamuſt ei ſaanud ja küſimus jäi linnawalitſuſe otſustada.

Aſja arutamiſel nüüd linnawalitſuſes wõeti waſtu otſus, millega trahterimakſu alandati eſimeſe järgu aſutistele 10 protſendi wõrra ja teiſe järgu aſutistele 20 protſendi wõrra.

See otſus läheb kinnituſele wolikogule tema tulewa keſknädalaſel koosolekul.

Ameerika tööliſed ſisſeweo waſtu SSSR'iſt.

Ühendriikide tööliste liit on ſaatnud preſident Hooverile nõudmiſe, et tema keelaks igaſuguste ſaaduste ſisſeweo Nõukogude Wenemaalt. Keelul oleks nii moraalſed kui ka majanduslikud põhjuſed.

K. PETRY.

Väikekaupmehelt nôutakse liig palju.

Enesearendamist on vaja.

Ei oleks kaugeltki ülearune, kui kaupmeestele korraldataks loenguid ja kursusi kaubatundmise, kaubandusliku arvutamise, raamatupidamise, reklaami, vaateakende dekoratsiooni ja teiste, kaupmehe tegevusele kasulikkude ainete üle. Jääb vaid soovida, et meie kaupmeeskond sellasest tarkuse omandamisest enam lugu peaks ja ei arvaks, et igale inimesele juba sündides kaupmehelik pitsat ta otsaesisele on vajutatud.

Päris halenaljakas on näha ja kuulda, kuidas meil ärisid avatakse, üle võetakse ja üksteise võidu alla omahinda kaupu müüakse. Suuremalt osalt puudub meie ärimeestel kaubanduslik kalkulatsioon, s. t. juba äriettevõtte avamisel ehk asutamisel ei püüta jõuda esmalt selgusele, kas on sel ehk teisel äril eeldusi ratsionaalseks tegutsemiseks või mitte: kas on ümbruskonnas küllaldasel määral ostjaskonda, kas asub äriettevõte käidaval kohal, kuidas on sissepääs ärisse, kas on ostjaskond ümbruses jõukas või kehv, kas äriruumide üür on kõrge või soodus jne., jne. Edasi: igal algajal ettevõtjal peab olema küllaldasel määral tegevuskaptitali, sest väheste ressursidega satutakse tahtmatult libedale, kuna kurvad kogemused on näidanud, et laenudega tegutsevad ettevõtted ripuvad ära täiel määral konjunktuurist, mille halvenemine säärastele ettevõtetele siis saatuslikuks saab. Vähemad ettevõtted on meil seni panga laenudest hoitud eemal, mis neile nüüd pigemini kasuks, kui kahjuks on osutunud.

Eeltoodu käis enam algajate äripidajate kohta, kuid ka paljud vanemad äriettevõtted lähevad siin üksteise järele hingusele. Tekib küsimus — mis on selle põhjuseks? Põhjuseid on palju! Esiteks, kauba alla omahinna müümine. Nii, näiteks, püsib peensuhkru hind Tallinnas detailmüügil 28 snt. kilo, kuid sealsamas müüvad mitmed ärid sedasama kaupa samast sordist 25 snt. kilo, kusjuures nii mõnedki ümbruskonna äripidajad ühe-paari hinnarikkuja tõttu on sunnitud kaupa paremal korral omahinnaga müüma ja turuhindadest loobuma. Teine näide: Börsil koteeritakse petrooleum 16 snt. liiter, ühistegelised ärid ja ka mõned keskkauplused eraäride hulgast müüvad täpselt sama kaupa 14 sendi eest liiter. Et ühistegelised ärid, kes riigi poolt eraettevõtjaskonna kulul ja arvel tublisti enamsoodustatud, oma eesmärgiks on seadnud erakaubanduse väljasuretamise, siis on nende riigivõimu abil ühiskonna kulul kasvatatavate vesivõsude teguviis enam kui põlgtuse väärt. Väikekaupmeest, kelle tööaeg tavaliselt 12 ja enam tundi päevas, nende juudalikkude võtetega ei suretata, küll aga sunnitakse neid liituma üleriikliset ühiseks pereks, kes kõik teadlikud neid varitsevas hädaohus. Kõikide tundemärkide järele ei seisa enam mägede taga see aeg, kus meie ettevõtjaskond, organiseerudes üle riigi kohtadel tihedalt oma kutseorganisatsioonide ümber, ulatab üksteisele oma abiandva käe vastastikkuseks koostööks ja abiandmiseks, et mõjuvalt pühkida ära praktiseeritavad lubamatud võtted kaupmehe ametalalises tegevuses.

Nagu eelpool tähendasin, ei tarvita väikekaupmees panga laenu ja tegutseb oma kapitaliga ja omal riisikol, kusjuures lühiajalised kaubakrediidid siin-seal muidugi kasutamist leiavad. Mis aga eriti viimastel aegadel laialdaselt maad on võtnud, on see, et väikekaupmehed, peamiselt toiduainete müügi alal, on ise muutunud tarvitajaskonnale pangaks. Ja need laenud tarvitajaskonnale kasvavad alatasa, rääkimata nende likvideerimisest, kuni ükskord sunnitud ollakse neid „korstnasse kirjutama", et siit peale uuesti seda libedat rada tallama hakata. Ka siin tuleb ilmsiks endine häda — naaber harrastab seda „pangaasjandust" ning seeläbi ollakse üldiselt sunnitud sedasama teed omaks tunnistama. Kuid küsiksin: kes teist võla peale teatrit, kinot, raudteed jne. kasutada saab? Ei ükski!

Sääraseid näiteid võiksin veel mitugi tuua, kuid aitab juba nendest. Iga algaja kaubanduses kalkuleerigu ette, milliste raskustega temal tegutsedes võidelda tuleb! Meie, tegelikud kaupmehed, aga peame alati meeles pidama, et eraalgatus vajab senisest veel suuremat organiseerimist, sest meid varitseb tugev vastukaal organiseeritud parteiliste ühingute näol. Loobugem ebatervest omavahelisest võistlusest, sest sellega teeme vaid üksteisele haiget!

K. Petry.

Eesti Niidivabriku
ômblusniidid:

Valge rist tähtedega . . EN 6-kordne kôrg. headuses.
Lilla etikett PODRAGA 3-kordne.
Kuldetikett tähtega E NM 3-kordne.
Traageldamislông papprullidel.

Saadaval kõikides paremates kauplustes.

Teadete hankimine krediidiwõime üle.

Eeſti kaupmehed ſaawad üksteiſe kohta teateid Wiini kaudu.

Kes ajakirjanduſt jälgib, leiab pea igapäew teateid ſelle üle, kuidas pankades ja mujal wõltſitud wekſleid waſtu wõetakſe ja wõltſimiſtele alles wekſli proteſtimiſe puhul jälile ſaadakſe. Samuti antakſe pankade ja erakaupmeeſte poolt ſageli kergemeelſelt krediite iſikuile, kes lähemal waatluſel iſegi kuritegeliſi tundemärke kannawad. Ei oſata õigel ajal iſikut hinnata, waid laſtakſe ennaſt ſuurima ſüdamerahuga „ſiſſe wedada". Tuletame waid meele, kuidas ühenduſes äſja pankrotti läinud nahawabrikantidega riiklik rahaaſutus krediite jagas waranduſeta ja waſtutuſeta inimeſtele, tekitades ſeega kahju rahwale kui ka rahwamajanduſele. Sarnaſte nähete juures peatudes, ei tahaks oletada, et neid waleſamme tehakſe meelega ehk mõne muu tagamõttega, waid ſiin on tegemiſt nii oſkamatuſega kui ka lohakuſega. Peale ſelle on meie abinõud krediidiſoowija iſiku waranduſeſeiſu kontrollimiſeks puudulikud ja ei wõimalda ſageli paremagi tahtmiſe juures rahuldawat informatſiooni ſaamiſt.

Kuna wälismaades äritegewus täpſete teadete kogumiſeta endi kontrahentide üle mingil tingimuſel mõeldaw pole, on meil ſes ſuhtes — kuigi meil töötawad mõnede wälismaa teadetebüroode harud Eestis — olukord weel wäga primitiiwne. Paljudeſt meie ärielu kurioosumiteſt wõiks nimetada näidet, et kui keegi Tallinna ärimees oma Pärnu äriſõbra üle teateid ſoowib ſaada, on ta ſunnitud oma büroo puudumiſe tõttu mainitud wälismaa bürooſid kaſutama ning lõpuks jõuabki ſoowitud informatſioon Wiini wõi Hamburgi kaudu tema kätte! Liſaks ſellele, et ſarnane Eestis aſuwate wälismaa ettewõtete kaſutamine täieſti ebaproduktiiwſet wälismaluuta raiskamiſt tähendab, on aga ka ülalmainitud ringkäik ebanormaalne ning ei wõi kuigi rahuldawaid tulemuſi anda. Wäikſem ärimees, kaupmees ja tööstur ei pööra ſarnaſe wälismaaliſe ettewõtte poole, waid on ſunnitud talitama omapead, millel aga tihti wäga kurwad tulemuſed.

Nagu juba tähendatud, on krediidiwõime üle teadete kogumine wälismaades majandusliku läbikäimiſe algtingimuſeks. Ilma ſelleta pole mõeldaw wäikſemgi äriline tehing. Maades, nagu Ameerikas, Inglismaal, Sakſamaal jne. on loodud wõimſad organiſatſioonid, milliſed, warustatud aastakümnete jooksul omandatud kogemustega, majanduselu tähtſamate teguritena üldiſt tunnustamiſt ja kaſutamiſt leiawad.

Krediidiwõime üle teadete nõutamine on ſeega moodſa ärielu eeltingimuſeks ſaanud. Need teated wõiwad puudutada üksikuid iſikuid wõi terweid ettewõtteid ja peawad nende majanduslikku ſeiſukorda ſelgitama.

Nagu ajakirjandus üldiſt informatſiooni jagab, nii on ka teadetebürood omale ülesandeks ſeadnud majandusalal tegutſewaid iſikuid ja aſutuſi püſiwa walwe all pidada ja nende krediidiwõime ja wääriliſuſe üle teateid koguma ning edaſi anda.

Need teated on määratud ainult ärilisteks otstarweteks, nad on mõeldud kaitſetõkkena krediidiſoowijate waſtu, kellele krediidi andmine kardetaw ja ſeega ebaſoowitaw.

On ebaõige uskuda, et krediidiwõime üle teadete andmiſel need teated midagi täieſti kindlat ja waſtuwaidlematut olla ſaaks. Nagu krediidi wõtja krediidiwääriliſus kõigub, nii on paratamatult ka informatſioon teatud mõttes relatiiwne.

Peab olema teadlik, et üksiku äriettewõtte krediidiwääriliſus pole mitte alati ühesugune. Tema ſeiſukord üldmajanduſes muutub järjeſt, tema wajalikkus üldſuſe tarwete rahuldamiſeks ſuureneb ehk wäheneb, waſtawalt turu ſeiſule. Üksiku ettewõtte krediidiwääriliſus ripub ära ka üldiſeſt konjunktuuriſt, mis aga ſuuri kõikumiſi wõib näidata. Kolmandaks mõjutab teda oskus, millega ettewõtet juhitakſe, juhatuſe tegutwõime ratſionaalſete töömeetodite leidmiſeks. Sagedaſti ettewõtte omanik wõi juht ei tea iſegi asjade õiget arenemiſt, waid ſuudab näha alles lõpptulemuſi. Öelduſt ſelgub, misſuguſte raskustega objektiiwſel otſustamiſel ühe ettewõtte krediidiwääriliſuſe üle arwestada tuleb.

Teadetebürood krediidiwõime üle peawad jooksmat kontrolli krediidinõudjate kohta teostama. Kui informatſioon tõeſti mõjuw peab olema, ſiis ei tohi ta mitte ühekordne olla, waid ta peab olema perioodiline. Seega pole niiwõrd tähtis, et kaupmees krediidi awamiſel tundmata oſtja üle teateid nõuab, waid tarwilik on lakkamata walwe.

Sakſamaa ſuurima teadetebüroo omanik Schimmelpfeng ütleb oſtjaskonna kontrolli kohta kokkuwõetult järgmiſt: „Oſtjaskonna püſiwa walwe all hoidmine on iga kaupmehe tarwidus, aga ka waluлaps, ſeſt täieſti mõjuwat kontrolli pole wõimalik ſaawutada. Seda tõendawad igaaaſtaſed krediidi kaotuſed. Kaupmees arwab oma „wanu kundeſid" heas uſus kogemuſte järele häſti tundwat, ſeetõttu peab ta teadetebüroodeſt informatſiooni hankimiſe ülearuſeks, kuni ta kurbade tõſiasjade waſtas ſeiſab.

Püſiw kontroll on aga nii wana kui ka uue oſtjaskonna ſuhtes tingimata tarwilik. Krediidiwääriliſus muutub wahel lühemates ajajärkudes, iſeäranis depresſioonide ajal. Kaupmees waatab ſellele kui paratamatuſele, ta ainuke waſtuwahend on kahtlaſte wõlgnikkude ülekandmine tulude ja kulude kontole. Ometi oleks tal mõjuw abinõu teadetebüroo kaſutamiſega olnud."

Et ſarnaſt teadetebürood mitte tänaſt homſeni ellu kutſuda ei ſuudeta, on ſelge. Teadete kogumine pole kerge ega lühikeſe ajaga teostataw. Teateid koguda wõib wägagi mitmeſt allikaſt: ajakirjanduſeſt, teadaanneteſt, awalikkudeſt regiſtriteſt jne. Sealt ammutataw materjal ettewõtete ja ärimeeste üle tuleb arhiiwi koguda ning ſeejärele olemasolewad teated igaks juhuſeks käepäraſeks korraldada. Ametlikeſt regiſtriteſt wõiks nimetada: kaubanduſe (äride), ühistegeliste aſutiste, ſeltſide, laewade regiſtreid. Ka politſeiſt on wõimalik andmeid hankida. Siis wõiks kaſutada kinnistus- ja karistuſe regiſtreid, kui ſelleks wõimalus. Teadete ſaamiſt aſetleidnud pankrottide ja muude ärielusſe puutuwate küſimuste kohta peaks teadetebüroodele wõimaldatama. Ajalehis awaldatawad bilanſid wõiwad näpunäiteid anda. Peale ſelle on wälismaa büroodel laialdane ametnike wõrk, need ametnikud kaſutawad weel mitmeſuguſeid teid teadete hankimiſeks.

Wälismaades annawad aga ärimehed ka iſe ning oma eneste huwides heameelega teateid endi kohta, harilikult küſimuslehtedel, mis neile teadetebüroode poolt eſitatakſe. Kaupmees ei kõhkle iſegi oma bilanſſi awaldamaſt, kui büroo ſeda ſoowib. Seega ſoodustatakſe koostöö aſjaoſaliste wahel.

Nagu öelduſt ſelgub, on teadetebüroo probleem meile oluliſe tähtſuſega, ühtlaſi aga ka raske lahendada. Eraettewõtja ei jõuaks ſelle lahendamiſega wiſt kaugele. Siin tuleks mõjuwamaid jõude asjaſt huwitada. Kuidas waatab Kaubandus-tööstuskoda ſellele? Wiſt ſaaks ta meie äriilma üldiſe tänu oſaliſeks, kui ta ſarnaſe, meile nii kibedaſti tarwiliſe aſutiſe ellu kutſuks. Kuid ſellega peaks asjaga tehtama wäga kiireſti. Aeg on raha. Seda käesolewal juhuſel kõige tõſiſemas mõttes; peab jõutama aruſaamiſele, et on wiimane aeg ärgata tardumuſeſt ja ükskõikſuſeſt, mis meile kalliks lähewad.

Dipl. oec. H. Nieländer.

Eesti Panga kergemeelsus.

„Rahwa Sõna" kirjutab:

„Riigi majapidamiſe aruande komiſjonis 11. märtſil, arutades riigikontrolli poolt Eesti pangas warem toimitud rewiſjoni tulemuſi, tähendas üks riigikogu liigeteſt, et „Dwigatel" on ſaanud riigipangaſt laenu 100 miljoni, nüüd on ſee wabrik müüdud 50 miljoni ſendi eeſt, ſeega puhaskahju 50 miljoni. Ühtlaſi nõuti ka andmeid ſelle kohta, kas on need Eesti panga omaaegſed direktorid, kelle ſüü läbi jäid à wista wekslid õigel ajal protesteerimata, nüüd juba waſtutuſele wõetud. Seletuſt lubati anda edaspidi.

„Tallinna Teataja"
on ainuke **õiglane** majanduspoliitika arvustaja!

VALISMAADE MAJANDUS.

Maailma suurim tööstusriik 1930 a.

Ameerika Ühendriigid paranewad haawadeſt.

1930. Kui kiiresti mõjuw paranemiſe aasta.

Kogu majanduslikul ja tööstuslikul ülesehitawal tööl tuli 1930. aasta kestes wälja kannatada terwe rida erakordſelt raskeid katſumiſi, mis järgneſid 1929. aasta teiſel poolel alanud majanduslikule kriiſile. — Kestew kriis tõi endaga kaaſa tugewa languſe majanduslikus aktiiwſuſes. Languſe üldindeks oſutas aasta lõpul ligi 28% allapoole normaalſet ſeiſu. — Laiaulatuslikuma kriiſi olemasolek ſai eriti tunduwaks aasta eſimeſel weerandil ettetulnud tihedate majanduslikkude raskuste tagajärjel. Alates ſelleſt ajaſt oſutas majanduslik ſummanäitaja alaliſt languſt wäga wäheste tõuſu nähtustega tarwitamiſe ſuurenemiſes. — Tarwitamiſe wähenemiſe peamiſeks põhjusteks olid: Kiire kaubahindade langus — mis oſutus oma ulatuſe pooleſt ülemaailmlikuks; üldine langenud ostuwõime ſiſe- ja wälismail; rewolutſioonid ja teiſed rahutuſt tekitawad majanduslikud uudiſed wälismailt; häwitaw põud paljudes ſiſemaa oſades ja üldine madal effektide hinna ſeis, kuigi wabaraha tagawarad olid erakordſelt ſuured.

Sarnane 1928/1929. ſpekulatſiooni aastatele, järgnenud olukordade muutus wiis ſeiſukorra kainemale hindamiſele, mille tagajärjeks oli tööstustoodangu wähendamine ja ſelle kohandamine aja nõuetele. Tööstus ja kaubandus on elanud üle raske muutliku ümberkorralduſe ajajärgu ja on praegu parimas teguwõimes edaspidisteks edusammudeks, et tagaſi wõita wana wõitluswälju. — Kaupade tagawarad on wähendatud miinimumini. Sularaha ſeiſab ſuurtes tagawarades walmis kaſutamiſeks erakordſelt madalate protſentidega. Kõige ſelle tõttu on peſſimiſm kiirelt taganemas kaine optimismi ees.

Rauatööstus.

Rauatööstuste aruanneteſt ſelgub, et ſelle tööstuſe haru tegewus wastab üldiſele 1930. aasta majanduslikule ſeiſule. — 1929. aasta kriiſi algul langes toodang alla 59 protſendile, kuid juba jaanuaris tõuſis ſee 70-le ja weebruari lõpus kuni 85 protſendile.

Sealt peale algas uus langus, mis tippſaawutuſele jõudis nowembris 40 ja detſembris 35 protſendile languſega. Nõudmine langes, kuigi üksikutele teraſeſortidele ja torudele leidus turgu, oſutas ka nende nõue 27% allpool 1929 rekordaasta nõudmiſt, — mis ühtlaſi kõige madalam alates 1924. aastaſt ſaadik. Aasta toodangu üldine protſent on 63, mis oſutus kõige madalamaks alates 1921. aastaſt peale. — Aasta lõpul oli ſiiski tunda nõudmiſe elawamaks muutumiſt ja tellimiſe lepingute arwu ſuurenemiſt, nii et paljud tööstusteſt aasta lõpul omaſid terwe hulga täitmata tellimiſi. Nõude puudus tõi kaaſa hindade languſe, kuid aasta lõpuks wõis märgata ſiiski hinna ſtabiilſeks muutumiſt.

Ehituste lepingud.

Ehitustegewus üldiſelt wõetud, tuli 1930. aasta jooksul ümberkorralduſele. Lepingud ſõlmitud 37 oſariigis tegid üldſummas 1930. a. 11 kuu (1. I.—30. XI.) wälja 4.275.598.600 dollarit. 1929. aasta ſamal ajal aga 5.437.922.400 dollarit. Langus üle 21%. Suuremat languſt näitaſid ehituste arw pealinnade, kaubanduſe ja tööstuſe rühmades. Ühiskondlikes töödes ja üldkaſulikkude ehituste rühmas wõib ära märkida 15% tõuſu.

Tekstiiltööstus.

kannatas ſama raskuste all kui autotööstus. 1930. aasta 11 kuu toodang oſutus 24% allpool 1929. aasta toodangut. Müük ületas küll toodangu, millega wäheneſid tagawarad ladudes, kuid aasta lõpuks oli tellimiſi ca. 28% wähem kui aasta alguſes.

Tekstiiltööstuſe 1930. aasta kaugema ulatustega arenemiſe ſihtideks oli: toodangu ja tarwitamiſe taſakaalustamine, paremate kalkulatſiooni wõimaluste uurimine, tekstiilſaaduste wäljaweo ühingu loomine, keskwahekohtu loomine ja puuwilla laiema kaſutamiſele wõimaluste otſimine.

Raudteede tulud

langeſid 1930. aastal 1. klaſſi teedel.

Üldſiſſetulek oſutus 15,5% wähemaks, kui 1929. aastal, raudteede kulud 11% wähemad, raudtee tariiſid 11% madalamad, puhaskaſud 30% wähemad. Eſialgſete arwestuste järele on möödunud aasta raudteede puhaskaſu 898 miljonit dollarit, mis on 3,41% inwesteeritud kapitalideſt.

Kaupaſid weoks raudteel on waguniteſſe laaditud 1930. a. kestel weidi üle 46 milj. waguni. Langus wõrreldes 1929. aastaga 13%, 1928. aastaga 11%. Wagunid on aastas teinud ligikaudu 424 miljardi tonnmiili. Langus, wõrreldes 1929. aastaga 14%, 1928. aastaga 11%.

Börſi operatſioonid.

Läinud aasta möödus New-Yorgi börſil peamiſelt effektide alaliſe hinna languſe tähe all. See kestis peaaegu aprilliſt detſembrini. Aasta eſimestel kuudel tundus turul teatud, kuigi kunſtlikult toetatud, tõuſu, mis oma tipu ſaawutas aprillis. Aprilliſt kuni detſembri keskeni kestis langus kahe erandiga, juulis ja ſeptembris. See kestew langus wiis effektide hinnad tunduwalt madalamale, kui need olid kuulſail 1929. aasta „mustal päewil". Kogutud ſtatistiliſed andmed 50 ſuuremate effektide kohta, näitawad et oli ligi 29 punkti madalam 1930. aasta aprillis, 1929. aasta madalamaiſt.

Raha intresſid.

1930. a. detſembrikuu keskmine protſent oli weidi kõrgem, kui eelmistel kuudel ja tegi wälja 2,161%, eelmistel kuudel 2%.

Lühiajaliste — 60—90 päewa — wõlakohustuste protſent oli 2 kuni 2½, pooleaastastel 2¼ kuni 3. 1929. detſembris oli ſee aga 4½ kuni 5.

New-Yorgi Federal Reſerve Bank alandas 24. detſ. l. a. oma diskonto protſendi 2 peale, mis on madalaim panga ajaloos. See oli wiies alandamine aasta kestel mis kogu ulatuſes 2,5 protſenti.

Ühendriikide riigikaſſa tegi 1930. aastal laenu madalaimate protſentidega kui eales warem. Nimelt 15. detſembril 6-kuuliſed wõlakirjad 1¾ protſendiga ja üheaastaliſed wõlakirjad 1⅞ protſendiga.

Maakleri laenudes

peegeldub üldiſelt, nagu ſeda näitawad Federal Reſerve Panga poolt kogutud andmed, kiirelt arenew deflatſioon, mis aasta kestes oli mööduandwaks effektide hindades. Üldine langus ületab 31,5%.

Federal Reſerve aruanne.

Fderal Reſerve Panga üldiſe aruande wõrdlus wiimaſe aasta nädala ja nädala wahel kuu warem awaldab ulatuſe, näitab kui palju tarwitati krediite aastalõpu nõuete rahuldamiſeks, toetades ühelt poolt madalaid protſente ja hoides walmis ſularaha tagawaraſid erapankade tarwis. Ühendriike riiklike effektide ſumma erakätes kaswas aasta jooksul 219 miljoni dollari wõrra. Kulla reſerwid wäheneſid ainult detſembris 66.272 tuhat dollari wõrra ja wäärtmärkide hulk kaswas ſamal ajal 212.640 tuhat dollari wõrra, mille tõttu katte wahekord wähenes 79,8% pealt 73,7%. 1929. aasta 31. detſembril oli ſee 69,6%.

Kauba (elutarwete) hinnad

näitaſid ka detſembris languſt, indeks 78,5, peale produktide mitte põllumajanduslikuſt rühmaſt. Langeſid ka kalahinnad. Ainete hinna langus kestis järjekindlalt, alates juulikuuſt. Kõrgeim ainetehinna ſeis oli jaanuaris, indeks 93,7. Üldine langus 15,2%, 1926. aasta hindade taſapinnaſt. 1929. aastal oli langus ainult 7%. Niſu hinnad langeſid 50 ſenti (182,5 Eſenti) buſhelit (35 liitrit), rukki hinnad 30 ſenti (113 Eſenti) buſhelilt ja puuwilla hinnad 7 ſenti (26,5 Eſenti) naelalt.

MEIE LEHT ON
LUGEJA SÖBER.

Kõige majanduselu aluspõhi on taimestik. Ta on wäga mitmeſuguſteſt asjaoludeſt tingitud. Soe, külm, niiskus aastaaegade wahetus ja nende kestwus ja õhuwoolud moodustawad oma koostegewuſes kliima. Kuid taimestikule mõjuwad ka teiſed asjaolud.

Kaubandusgeograafia ei liigita taimeriiki mitte botaaniliſelt, waid majanduslikuſt waatepunktiſt ja nimelt, taimedesſe, milles on maitſeained; taimed, mis ſiſaldawad õliſid ja raswu; arstirohu taimed ja puukiud.

Väliſed tingimuſed, mis mõjutawad taimekaswu, on mõõduandwad ka loomade riigis: kliima, niiskus, maapind, ſoojus jne. Loomade olemasolu ripub ſelleſt ära, kas kohane toit leidub. Mõnd looma leidub peaaegu igas maailma jaos, teiſi liike ainult teatud kohtadel. Kõige ühetaoliſem on loomade riik polaarmaades.

Produktid, mida loomad kaubandusele annawad, on wäga mitmekeſiſed. Liha, raswa, nahku, ſulgi jne. tarwitatakſe kogu maailmas eluwiiſide, kommete, uſumõistete ja majanduslike huwide pooleſt ning erinewatel kultuuriastmetel ſeiſawad. Mõned rahwad pole weel praegugi algarenemiſe astmest kõrgemale tõusnud, nagu üksikud indiaanlaste harud, eskimod jne.; mõned on weel rändrahwad. Kuid põlluharijad rahwad on igalpool ka juba tööstuſi aſutanud. Tööstusrahwaste ſeas on rahwuswaheline tööjaotus tekkinud, nimelt ſel kujul, et üksikud neist maſinlikku ſuurtööstuſt (Inglismaa, Ameerika), teiſed kunſttööstuſt (Prantſusmaa) kultiweeriwad.

Kaubanduskeskkohad tekkiſid harilikult ſeal, kus inimeſed ennaſt kõige rohkem kaitstuna tundſid: walitſejate aſukohtadel ja ſeal, kus loodusvaraſid leiti. Kuid harwa mõjuſid kaaſa ajalooliſed kogemuſed, walitſejate tujud jne.

Maailmakaubanduſe teedeks wõib neid ſuuri liine nimetada, mis üksikuid mereſid ja terweid maailma jaguſid ühendawad, näiteks Southampton—New-York, Brindiſi—Suez j. t.

Ärielu eeltingimuſed.

Tarwiduſed. Kui waatleme madalal kultuuraſtmel elutſewate inimeste eluawaldusi, ſiis näeme, et neil on wõrdlemiſi wähe tarwiduſi. Ja looduſe poolt ſooduſtatud maades, kus toiduained metſikult kaswawad ja igaühele kergesti kätteſaadawad, ka klimaatiliſed olud wäheſt kehakatet nõuawad, on algeliſe inimeſe tarwiduſed üpris wäikſed. Kuid kultuuri lewimiſega lähewad tarwiduſed järjeſt mitmekeſiſemaks. Inimene harjub kõige heaga wäga kiiresti ja lõpuks ei ſaa enam asjadeta läbi, milleſt ta warematel elujärkudel kuulnudki ei olnud.

Kultuuriinimeste tarwiduſed on wäga mitmekeſiſed. Meil läheb kõike palju waja. Aga kuidas on need tarwiduſed tekkinud, kas peame neid rahuldama ja misſuguſed järelduſed on ſellel?

Eſiteks tuleb eluülalpidamine korraldada. On waja ſüüa ja end riietada, on tarwis korteri ja kütte eest hoolitſeda, ſiis alles wõib muule mõelda.

Iga majandustegewuſe algpõhjaks on tarwiduſed. Mida puudulikum olukord, ſeda rohkem tarwiduſi. Tarwiduſeks nimetame eſemete ja tööde üldſummat, misſuguſed wajaliſed, et ühe iſiku, perekonna wõi riigi tarwiduſi rahuldada. Tarwiduſed ſaawad inimeſe rahuldamiſe püüde tõttu teoks, wõitluſeks olemasolu ja õnne eest. Tarwiduſed on niiſuguſed, mis elu alalhoidmiſeks, ka kõige wähem arenenud inimene peab rahuldama, ja arenenud tarwiduſed, milliſeid äratada ja rahuldada inimeſe kultuuriülesanne on. Mida ſuuremad tarwiduſed, ſeda ſuuremad nõuded ja ſeda rohkem waraſid nõuab nende tarwiduste rahuldamine. Tarwiduſed wõiwad olla wähema wõi ſuurema tähtſuſega, edaſi lükatawad wõi wäga kiired. Kokkuhoid teostub tulewiku tarwiduste ettearwestamiſeſt. Tulewiku tarwiduſed nõuawad ſeda energilisemat arwestamiſt, mida ſelgemini neid ennustada wõib.

Warad. Inimene waatleb ſeda ümbritſewat loodust, otſides mida ta ſealt oma tarwiduste rahuldamiſeks leida wõiks. Leidub ſeal midagi, mis tema tarwiduste rahuldamiſt wõib anda, ſiis nimetab ta ſeda kaſulikuks. Inimeste tarwiduste rahuldamiſeks kaſulikkudeks tunnistatud eſemed nimetatakſe waradeks.

Warad jaotatakſe kolme liiki. Kõigepealt tuleb märkida ſuur arw materiaalſeid waraſid, mis keſtwalt majanduselus tarwitamiſt leiawad. Need on igaſuguſed eſemed, milliſeid wajatakſe enda toitmiſeks, kaitſeks ilmastiku wastu, elukorteri ſiſſeſeadmiſeks, töö ſooduſtamiſeks ja waimliste tarwiduste rahuldamiſeks. Otſekoheste tarwiduste rahuldamiſeks määratud waraſid wõiks nimetada tarwituswaradeks ja waraſid, mis määratud uute warade tootmiſeks — tootmiswaradeks. Teine liik ewib iſiklikud teenistuſed, misſuguſed majanduslikult waradena tunnistatud, hinnatud ja taſutud ſaawad. Selle all tuleb mõista näiteks arsti teadmus, kes töötab meie terwiſe jaluleſeadmiſeks, adwokaadi töö, kes meie õiguſt kaitſeb jne. Majanduslikuſt ſeiſukohaſt on wara ka teenija töö, mistõttu peremees oma töö ja tähelepanu muudele aladele wõib juhtida. Ja kolmandaks wõiwad õiguslikud wahekorrad ſamuti majanduſemõttes wara moodustada. Õiguslik wahekord, mis majanduslikult tulutoow ja raha eest on ülekantaw on wara, ſest tema tarwitatawus on ſamuti ſelge nagu tema majanduslik kaſutatawus.

Peale ſelle tulewad warad wel kahte üldgruppi jaotada, nimelt: wabad warad ja majanduslikud warad. Warad, mida tarwitame ja milliſeid külluſes olemas, nagu meid ümbritſew atmesfäär, weſi jne. ei waja inimlikku waewa ning ei ſaa iſepäraſt ka majanduslikku tähelepanu oſaliſeks. Niiſuguſeid waraſid nimetame wabadeks waradeks. Seni kui on waba maid ja metſi, mis ei kuulu kellelegi, on need wabad warad. On neid aga hakatud kaſutama, ſiis muutub nende iſeloom ja nad muutuwad majanduslikkudeks waradeks. Mida rohkem areneb kultuur, mida tihedamaks muutub rahwaarw, ſeda rohkem waba

Kodumaalt.

TARTUST.

Valmisriided viletsad.

Rätſepatööſturite praegune ſeiſukord ja mured.

Meile kirjutatakſe Tartu rätſepatööſturite ringkonnaſt:

„Nii kui igas tööſtuſes, nii ka minu juures annab end waluſalt tunda tööpuudus. Tellijaskond kaebab rahapuuduſe üle ja ſeepäraſt ollakſe tellimistega ka äärmiſelt kokkuhoidlik ning tellitakſe waid ſiis, kui ſelle järele äärmine wajadus. Teraw konkurents on wiinud tööhinnad äärmuſeni ja eriti raskeſti mõjub weel hindade ſuhtes walmisriiete müümine ärides, millistega meil wäiketööſturitel wõiſtlemine kapitali puuduſe tõttu wõimatu. Samuti peaks leidma teid ja wõimaluſi õppinud meiſtrite õiguste kaitſeks ja ärakeelatama töökodade pidamine neil, kes ſeda iſe õppinud ei ole, waatamatult ka ſellele, kui ta endal juurelõikaja peab. Kui ſarnaſed äri teha püüdwad iſikud eemale tõrjutakſe, awaneb wõimalus ka õppinud meiſtreil aſuda töökodade laiendamiſele, wõtta ſuuremaid patente ja panna rõhku töö kwaliteedi tõſtmiſele.

J. S.
rätſepmeiſter."

Eelpooltoodud asjaolud on ſamaſed, millistele oma lehes ſageli tähelepanu oleme juhtinud. Ja tõeliſelt kannatab praeguſelt rätſepatööstus eriliſelt raskelt ebaõiglaſe konkurentſi all. Juukſetööſturid näiteks on ſuutnud luua pretſedendi mille järgi nende peres juukſetööstuſt ſaab awada waid ſee iſik, kes wastawa komisjoni ees oma kutſeoskuſe ekſami ſooritanud. Nii kaob kõrwalistel iſikutel täieſti wõimalus ekſploateerida ſeda ala äritegemiſe otstarbel.

Milline on aga ſeiſukord rätſepatööſtuſes?

Siin wõib iga iſik, kes omal arwab olewat ärimeheliſke kalduwuſi, awada oma töökoda, waatamata ſellele, kas ta iſikliſult ſeda ala tunneb wõi mitte. Halwemaks juhuks oſutub aga weel asjaolu, et paljud walmisriieteärid üldſe mingeid töökodaſid ei awa, waid oma laduſſe laſewad walmistada koduſeil rätſepatel, milſega kõrwale hoitakſe töökoja, haiguskindlustuſe ja muudeſt makſudeſt. On loomulik, et ſarnaſel teel walmiwate walmiſeſemete hind wõib olla odawam töökojas walminud riieteſt. Ja rätſepatöökodade pidajail on wõimata nendega wõiſtelda, kuna neil on taſuda kõrged makſud. Teiſeks ei oma need n.n. „magaſinitööd" kwalitatiiwſelt mingit wäärtuſt. Liſamaterjal, nagu wooder, taskud jne. on walmistatud odawuſe ſaawutamiſe eesmärgil kõige halwemaſt materjaliſt. Et niidi aſemel tarwitatakſe mitmeſuguſeid aſeaineid, on ſagedane nähe.

Et ſiin hädasti reformi tarwis, on päewaſelge. Milliſel teel praegu aſuda terwe olukorra loomiſele ja wastawate wäärnähete kaotamiſele, on eſialgaſelt raske öelda. Küll peaks aga aſutus, kelle ülesandeks meie tööſtuſe ja kaubanduſe terwendamine, ſiin katſuma oma ülesannet täita.

KURESAAREST.

Saarlased on energilised.

Kureſaare Tööſturite ühingu

peakoosolek peeti ära 8-mal märtſil k. a. raekoja alumiſes ruumis. Liikmeid oli koos keſkmiſelt.

Ühingu juhatus waliti uus järgm. kooſſeiſuga. Eſimees A. Oll, abi K. Põldemaa, kirjatoimetaja E. Kaljo, abi A. Sepp, laekur A. Kooſt, abi J. Maripuu. Endisteſt jäid juhatuſſe A. Oll ja E. Kaljo.

Tähtſamateks päewakorra punktideks olid põhikirja muutmine ja tööſturite haigekasſa ellukutſumine. Otſustati muuta ühingu põhikiri, mis endas nii mõndagi puuduſt ſiſaldab. Ühemeelſelt tunnistati hädawajalikuks tööſturite haigekasſa aſutamiſt, ſeſt praeguſes ſeiſukorras, kus tööſtur kuſagiltki toetuſt ei ſaa, ſeal juures aga tööliste haigekasſale makſe makſma peab, wäga kindlustamata ſeiſukorras aſub. Juhatuſele tehti ülesandeks wäljatöötada plaan ſelle lahendamiſeks ja ſeda järgm. peakoosolekule ettekanda.

Otſustati weel aſtuda kirjastus-ühiſuſe „Uku" liikmeks ja ſoowitati tööſturite häälekandjat „Tallinna Teataja" wõimalikult tööſturite peres omaks wõtta.

Awaldati ka ſoowe ſamme aſtuda keſkwäiketööſturite ja keſkwäikekaupmeeste wahel ühiste huwide ſuhtes kontakti loomiſeks. Loodame, et uus juhatus energiliſemalt töö juure aſub ja ſuudab korda ſaata rohkem kui ſeda on ſuutnud endine juhatus.

Selleks jõudu ja tahet! E. K.

NARVAST.

Uus elukutſe.

Rändaw juukſur.

Teenistuswõimaluste wähenemiſega on juukſelõikajad hakanud uuſi meetode tarwitama.

Nii teatatakſe meile Narwaſt, et ſeal laupäewiti ja pühapäewiti liiguwad ringi rändawad juukſelõikajad. Wäike kohwer käes, külastawad nad peamiſelt eeslinna kortereid, kus odawa hinna eeſt ajawad habet ja lõikawad juukſeid. Päewane teenistus ei ulatawat ſiiski mitte üle 150 ſendi.

KINDLUSTUSKÜSIMUSI.

Hoonete wäärtuſeſt.

Meie riigi pinnale püstitatud hoonete koguwäärtus kindlustusſeltſide andmetel.

Eesti ſtatistika kuukirjas nr. 6 — 1930. a. toodud andmete põhjal oli 1929. a. alul kindlustus-aktſiaſeltſides ja linna wastastikku kindlustusſeltſides kindlustatud waranduſi tuleõnnetuste wastu ümmarguſelt 121.000 poliiſi järele kogukindlustusſummaga 610 milj. krooni. Siia hulka kuuluwad peale hoonete weel wallaswara ja kaubad. Kindlustusſelts „Oma'lt" ſaadud andmete põhjal ulatub ſeal kaupade ja wallaswara peale ſõlmitud lepingute ſumma 20—23%ni tulekindlustuſele wõetud objektide koguwäärtuſeſt. Kui arwata, et ka teistes kindlustusſeltſides kinnis- ja wallaswara kindlustusſummade wahekord ſamaſugune on, wõib kinniswarade kindlustusſummat hinnata 470—500 milj. krooni peale. Siia juure tulewad weel walla wastastikku kindlustusſeltſides kindlustatud hooned, koguwäärtuſega 100 milj. krooni. Seega tõuſeb kindlustatud hoonete koguwäärtus 570—600 milj. krooni peale.

On teada, et ſuur hulk hooneid, eriti maal, on hoopis kindlustamata, oſa kindlustatud alla oma wäärtuſe. Kuigi paljud wanemad hooned kindlustamiſel ülehinnatud on, peab ſiiski arwama, et meie riigi pinnale püstitatud hoonete koguwäärtus eelpooltähendatud ſumma ületab, eriti kui weel arweſſe wõtta riigile ja ülikoolile kuuluwaid kinniswaraſid, mis teatawasti kindlustamata on.

Meie leht ei aja
erakonnapolitikat.

---

waraſid muutub majanduslikkudeks waradeks. Sealjuures on kolm momenti mööduandwad: tagawarade wäheſus, waba tarwitamiſe kitſendus ja lõpuks töö, mis warale on kulutatud.

Warandus. Kõik mis ühe inimeſe, ehk inimeste koondiſe päralt, on nende warandus. Waranduſi wõiwad omada nii füüſiliſed kui ka juriidiliſed iſikud. Harilikult arwatakſe waranduſeks ſeda, mis rahas hinnataw. See pole õige, kuid teiſiti toimida on wäga raske.

Warandus wõib ühe inimeſe omandatud olla, waheſt töötawad aga ka tema lapſed ja lapſelapſed ſelle kogumiſel. On warandus kogutud ja kohal, wõib ſeda pärandada, ära kinkida, ta wõib kahaneda ja kaswada, wõib aga ka täieſti haihtuda. Waranduſeſt, mis ei kaswa wõib oletada, et ta kahaneb. Seda tõendawad igapäewaſed nähted. Kes aga aegamööda ſuure töö ja waewaga omale waranduſe ſoetab, oskab ſeda harilikult endale ka ſäilitada. Kergelt lähewad warandused kaotſi, milliſed kiireſti ja waewata on ſaadud: pärandüſe läbi, ſpekulatſioonidega wõi õnnemänguga. Tahaks peaaegu uskuda, et rahal on olemas teatud õigluſe tunne: niipea, kui ta tunneb, et temaga mitte häſti ei käida ümber, põgeneb ta teiste juure, kes ſeda paremini kohtlewad. Waranduſe ſelgitamiſeks tehakſe inwentuur, mis waranduſe ſeiſu teatud ajajärgul näitab. Suurimaks raskuſeks inwentuuri üleſſeadmiſel on üksikute waranduseſemete hindamine.

Rikkus ja waeſus. Suur warandus on rikkus. Kuid millal on warandus ſuur? Suureks wõiks waranduſt küll nimetada kui ta oma waldajale kõik, ka haruldaſemaid naudinguid, wõimaldab. Miljonäri peetakſe rikkaks, ka ſiis, kui tema tarwiduſed nii ſuured, et tema miljoni intresſid nende katmiſeks ei jätku. Siis on tema rikkus kadunud. Meeletu raiskamiſega wõib ka ſuurima waranduſe läbi lüüa, ja ſeda lühikeſe ajaga.

On palju rikkuſe üle mõeldud ja kirjutatud. Mõned arwawad, et oleks mõnus, kui inimeſed oleks kõik rikkad, ning waeſeid poleks üldſe olemas. Kas ſee oleks aga wõimalik? Kui täna kõigil inimestel ühetaſaſelt miljon antakſe, ſiis oleks nad homme kõik ühtemoodi waeſed. See pole häſti uſutaw, kuid ometi on ſee tõſi.

Ja nimelt ſeepäraſt, et kõik ained ſiis otſekohe kallimaks läheks. Pagar nõuaks iga ſaia eeſt 100 krooni ja lihunik liha eeſt wõib olla ſama palju. Ilma pikema jututa makſakſid maa ja linna miljonärid iga nõutud hinda. Ja mõne nädala päraſt peaks jälle töötegemiſt algama. Uſin töömees teeniks palju, kuid elutarbed oleks wastawalt kõrges hinnas.

Nii ſiis, kõik ei ſaa rikkad olla. Seſt rikkus pole abſoluutne mõiste, waid rikkus ſeiſab tihedas wahekorras üldiſe warandusſeiſuga. Rikas olla tähendab: rohkem waranduſt omama kui kaaskodanikud. Et rikkaks ſaada, mõetakſe waew ja raskus enda kanda.

Kuid mõeldaw oleks üldine jõukus, kus pole ülemäära rikkaid ega liiga waeſeid. See oleks ideaalne olukord. Igatahes peaks iga töötaja oma õiglaſe taſu ſaama. Rikkus on paljude inimeste püüete eesmärk. On palju inimeſi, kes kõrgemaid eesmärke ei tunne ega ſaa nendeſt aru. Po-

---

Kaugele nägija ärimees peab ſeepäraſt ka kaubanduskohti ja kaubandusteid tundma, misſugustega tal tulewikus tuleb tegeleda, kohti, mis wõib olla käesolewal ajal on wõiſtlejate wõimuſes.

Neid teadmiſi peab talle andma kaubandusgeograafia. Kuid on loomulik, et neid teadmiſi kaupmees põhjaliku uurimiſe järele wõib omandada. Siin wõime ſeda küſimuſt ainult riiwata.

Tahame kaubandusgeograafilistele küſimustele aſtuda lähemale, on waja ſelle teaduſe algallikatesſe ſüweneda. Need on wäga mitmeſuguſed, nagu aruanded raudteede, kanalite, poſti, laewanduſe ſiſſeſeadmiſe ja tarwitamiſe üle. Siis teated tootmiſe, kaupade ſiſſe, wälja ja läbiweo üle, kaubahinnad kohtadel, tollimääruſed, krediitaſutuſed, kaubanduspruugid, kõige ſelle üle tuleb endale muretſeda ſelguſt. Kuid niiſuguſeid teateid on olemas igal pool, nende hulk ja nende alaline muutus on põhjuſeks, mis majandusgeograafia teaduslikku käſitlemiſt ſuureſti takistab. Liiklemine moodſas maailmas tormab liiga kiirelt edaſi, et teaduslik jälgimine ſaaks ſammu pidada. Tõekſpidamiſed, mis täna huwi keſkkohaks, wõiwad olla homme wananenud ning oma tähtſuſe kaotanud. Kuid iga üksiku maa waatlemiſel peab panema tähele järgmiſt:

Üksikute maade kaugus ekwaatoriſt määrab nende produktiiwſuſt. Aſend teiste maade wahel, misſuguſed erinewad oma produktiiwſuſes, mõjutab ſuureſti liiklemiſt. Riikides, kelle naabruſes tühjad ja wähe aſustatud maa-alad leiduwad, on majandus nende maa-alade läheduſes alati wähem arenenud. Kuid mererannikud mõjuwad alati elustawalt rahwuswaheliſele liiklemiſele.

Maade horitſontaalne harunemine on nende liiklemiſes ſuure tähtſuſega ja ſeda on märgata kõige rohkem ſeal, kus mered ſopiliſed ning kus rohkeſti ſaari, nagu Euroopa rannik, kus iſeäranis wõiks nimetada põhjamaid, Inglismaad, ſiis teistes maailmajagudes Jaapan; Lõuna-Ameerika ja Aafrika on oma ühetaſaſe ranniku tõttu liiklemiſeks alati wähem ſobiwad olnud.

Merekõrgus ja maapinna kuju mõjutawad kliimat ja ühtlaſi tootmiſt. Õnnelikum maapinna kuju on, kui mägestikud, kõrgustikud ja laiad jõeorud taſandikkudega wahelduwad. Siin wõimaldab loodus mitmekeſiſt produktſiooni, ſelle tõttu on ka liiklemine ſuur, mis aga oma korda kultuuri tõuſule mõjub.

Mitte ainult mered, waid ka ſiſeweeteed, jõed ja järwed mõjutawad üldiſe läbikäimiſe arenemiſt, olles ſealjuures tähtſaks kultuuri faktoriks.

Maa ſiſemus ja ſelle tooted on tähtſad ja wõiwad rahwaste rikkuſeks ſuureſti kaaſa aidata. Rühkiw inimeſe waim leiab peaaegu igal pool midagi ſobiwat ja tarwilikku. Kuid maapõue waranduſed on wäga ebaõiglaſelt üle maailma jaotatud. Need waranduſed pole mitte kliimaſt, waid looduſe tujukuſeſt tingitud.

Maapõue tooted alates munakiwiſt kuni teemandini, ſaawad inimeſeſt hinnatud, tarwitatud, oſtetud ning transporteeritud. Kus neid maapõue waranduſi leitakſe, tekiwad tööſtuſed ja ettewõtted.

„Estonia" filmi elaw kroonika.

Hulk kordaläinud wõtteid.

O. Kilgaſe tööstus linal.

Haridusminiſteerium on töötanud wälja ſeaduſeelnõu, milles nõutakſe Eesti filmikroonika näitamiſt kinodes, olles nähtawasti arwamiſel, et Eesti filmitööstuſtel puudub tahe kultuurfilmide ja kroonikate walmistamiſeks ning lewitamiſeks. Sel arwamiſel puudub alus. O.-ü. Estonia Film, wanemaid ettewõteid ſel alal, ja ainus, kel oma filmilaboratoorium ja ateljee ühes wastawa walgustuswõrguga, on ſenini wändanud järjekindlalt filmkroonikaid ja omab filmiarhiiwi, kus waewalt puudub mõni tähtſam ſündmus wabariigi ajaloos. Siiaſaadik on walmistatud ſündmuſi, mis koostatud ainult wäliswõteteſt. Wiimaſel ajal on ettewõted täiendatud ka ſiſewõtete alal. Äsjawalminud ſuuremad tööstusfilmid: Kunſtſiidi ümbertöötamine Eestis (O. Kilgas) 1400 mtr. pikk ja tubakatööstus (A.-ſ. Laferme) 800 mtr. kannatawad igaſuguſe wõiſtluſe wälja wälismail walmistatud ſamalaadſe filmidega. Eriti uudne ja nimetamiswäärne on O.-ü. Estonia Filmi filmkroonika nr. 115, liialduſeta öelda, waſt ainulaadne maailmas. Ei ole juhtund weel kunagi nägema, et kuſagil oleks linale jäädwustatud riigipea oma kabinetis ning kogu walitſus oma koosoleku ſaalis, töö juures. See tõendab, et juhul, kui midagi wäärtuslikku ehk tähtſat filmida, ka filmijaid leidub.

Ajakirjanduſe esitajaile demonſtreeriti Estonia Filmi ſaawutuſi üleeile. Wõted on hästi korda läinud. Kroonikas näeme kogu walitſuſt tööl ja riigiwanemat oma kabinetis. Ajalooliſe wäärtuſega lint. Waatled teda ſuure huwiga. Silmapaiſtwalt hea oli O. Kilgaſe tööstuſe pildistus, mis awastas mitmelegi waatlejale esmakordſelt ſelliſe eeskujuliku ſiidi- ja trikootööstuſe olemasolu. Kogumulje O. Kilgaſe tehaſeſt jäi üllatawalt hea. Filmi abil tutwuneſime ſiin ühe elujõuliſema kodumaa tööstuſe haruga, mille ſaaduſed on ſeni toonud ainult kiituſt oma aſutajaile. Eesti püſiwus on ſiin ajanud iluſaid õiſi.

„Estonia" teater.

Laupäewal, 14. ſkp., P. Tſhaikowski ooper „Padaemand". (Pühap. kl. ½12 E. Kästneri lastenäidend „Wäikeſed ſalapolitſeinikud", kl. ½3 „Montmartre kannike", kl. ½8 esietenduſeks Louis Verneuil' draama „Saatan".

„Estonia" teatri

mängukawa 16.—22. märtſini.

Esmaspäewal, 16. märtſil, teiſt korda „Saatan". Teiſipäewal, 17. märtſil, Agathon Lüdigi tuluõhtuks operett „Wiktooria ja ta huſaar". Kesknädalal, 18. märtſil, 3 (34) korda aland. hind. ooper „Padaemand". Neljapäewal, 19. märtſil, „Wiktooria ja ta huſaar". Reedel, 20. märtſil, esietenduſeks haril. hind. „Poliitika" — Hans Mahler-Monſi naljamäng 3 waatuſes. Laupäewal, 21. märtſil, „Wiktooria ja ta huſaar". Pühapäewal, 22. märtſil kell ½12 homm. lasteetendus „Wäikeſed ſalapolitſeinikud"; kell ½3 p. 35. korda ooper „Padaemand"; kell ½8 õhtul 2. korda „Poliitika".

3. ſümfooniakontſert.

peetakſe „Estonia" kontſertſaalis esmaspäewal Warſſawi ooperi peadirigendi prof. Walerian Berdjaewi juhatuſel „Estonia ſuurendatud ſümfooniaorkestri ja ſopran pr. Tereſe Rei oſawõtul. Kawas P. Tſchaikowski 6. ſümfoonia (pateetiline), Skriabini ſuit „Ekstaas" jne.

„Estonia" kontſertſaal.

Laupäewal, 14. märtſil, „Raudami" ſoome helitööde kontſert. (Pühapäewal Artur Kappi oratoorium „Hiiob").

Töölisteater.

Pühapäewal W. Schkwarkini „Petis".

Wene teater.

Pühapäewal „Wahwa Jaanike".

* * *

Tallinna Eesti Kaupmeeste Seltſi

peakoosolek on pühapäewal, 15. märtſil, kell 11 Narwa mnt. 13 Läti klubi ruumes.

Pealinna üürid langewad.

Rahwas elab rahakoti kohaſelt.

Omalajal peeti ſuurt ſõda üüriſeaduſe kaotamiſe wastu, wäites, et korterite hinnad tingimata ſiis kõwasti kerkiwad. Tegelikult kujunes aga tagajärg wastupidiſeks. Suuremate korterite hinnad on tunduwalt langenud. 8—10-toaliſed ſeiſawad tühjadena. Nende eeſt nõutawat 10—12.000 ſ. ei jõua nüüd enam paljud maksta. Endiſed korterihinnad, mis ulatuſid 20—25.000 ſendini, tunduwad nüüd juba muinasjutulistena. Ainult keſkküttega majades makstakſe ſeda, ſeſt küte on juba üüri hulka arwatud.

Kuid ka wäikſemaid kortereid, 4—5-toaliſi, on Tallinnas küllaldaſelt ſaada. Iſegi keſklinna tänawail wõib näha walgeid ſedeleid kuulutamas korterite tühjana ſeismiſt. Uutes majades pakutakſe 4-toaliſi kortereid 65 krooniga kuus. Siigiſel olid hinnad tunduwalt kallimad. Nii mõnigi kahetſeb, et ruttas korteriwõtmiſega.

Üldiſelt peab märkima, et rahwas on ka korterite alal hakanud kokkuhoidu harrastama. Ei unistata enam ſuurteſt korteriteſt, waid piirdutakſe jõukohaſema wäikſemaga. 1—3-toaliſed korterid näiwad kõige enam wastawat nõuetele, ſeſt nende järele on nõudmine ſuur. Wäikſemate korterite hind on aga ſuurtega wõrreldes kallim. 2-toaliſt ſaab waewalt alla 30 krooni. Üürnikkude nõuded on kaswanud. Waewalt leidub ſelliſt üürnikku, kes ei otſiks wäikeſt korterit wanniga. Kuigi wälismail iga 1-toaliſe korteri juures wannituba, ei ole meil ſeda iſegi 2—3-toalistele ehitatud. Ehitusmaterjali kallidus ſundis majade ehitajaid hoidma ruumi kokku, et korterite ſuurema arwuga oma kuluſid taſa teha. Endiste ehitajate ſeiſukord on nii kui nii raske. Majad läkſid kalliks, üürid aga odawamaks. Ka riikline ehituslaen läks kalliks. Wastawate ühingute majades ulatab 3-toaliſe wannitoaga korteri üür 80 kroonini kuus. Et aga tänawu ehitusmaterjali ja töö hinnad tunduwalt langenud, wõib uutes majades ſaada ſamuti 3-toaliſi kortereid wannitoaga juba 60 krooni eeſt kuus. Korterite üüre olewat mõjutanud ka manſardkordade ehitamiſe wõimalus. Omalajal oli linn abſoluutſelt nende ehitamiſe wastu.

* * *

Tallinna Majaomanike Seltsi üldkoosolek.

Dir. Kõrgeſaare huwitaw kõne.

Tallinna Majaomanike Seltſi üldkoosolekul oli koos üle 200 liikme.

Surma läbi lahkunud 12 liiget mälestati püstitõusmiſega.

Kinnitati tegewuſe ja kaſſa aruanded. Suuremateks kuludeks olid: linnawalimiſed 585 kr., häälekandjale juuremaks 1.513 kr., waeslaste jõulupuu 1.391 kr.

1931. a. eelarwe on taſakaalus 5.580 krooniga.

Seltſi kauaaegne esimees hra Joh. Mürk waliti auliikmeks.

Juhatuſſe waliti täiendawalt hrad J. L. Jürgens, J. Anton, Joh. Reinthal ja Alekſ. Sakkeldt.

Majanduslikku kriiſi põhjusteſt pidas huwitawa kõne Tallinna Majaomanike Panga direktor Kõrgeſaar. Kriiſi põhjustena nimetas kõneleja ſõja tagajärgi, laiutamiſt äri- ja tööstusaladel ja ſuurt laenude tegemiſt. Tööstuſe arendamiſel tehti alul ſuuri ekſiſamme, kui toetati ohtralt ſuurtehaſeid ja anti ſuuri laenuſid ſuurmetallitööstuſele, kuigi meil endal puudus raud ja kiwiſüſi. Tehaste likwideerimine on toonud ſuuri kahjuſid riigile ja erapankadele. Äriſid ja tööstusettewõtteid aſutatakſe peaaegu paljaste kätega, ſiis tehakſe laenuſid, mis ületawad kümnekordſelt omakapitali.

Läinud aastal tuli Tallinna iga 30 elaniku kohta üks äri.

Riik ja omawalitſus kiſub rohkem ja rohkem kaubandus- ja tööstusettewõtteid enda kätte ja hakkab wõiſtlema eraettewõtetega.

Kohtadelt wabaksſaanuid poliitikategelaſi-erakonnamehi ſokutatakſe äride ja pankade etteotſa, kus ſiis mõiſtmatult aſju aetakſe. Tehakſe üleliia laenuſid ja tarwitatakſe neid kurjasti..

Tehtud wigu tuleb tagantjärele parandada ja hoiduda ekſiſammude kordamiſeſt. Tuleb hoiduda kerge käega tehtud laenude eeſt ja elada oma jõu kohaſelt.

Direktor Kõrgeſaare kõnet kuulati ſuure tähelepanuga. Sellele järgneſid elawad läbirääkimiſed.

Maſinaehituſe ja kasſakapi tehaſes „Lawerna's"

hakati neil päewil peale ſenini walmistatud artiklite ka õliküte ſiſſeſeadeid walmistama. Uued õliküte aparaadid erinewad meil ſenini walmistatud ſiſſeſeadeteſt ſeega, et omawad kaks kuni kolm tulejuhtijat (brenner) ja on ratastel weetawad, nii et neid wajaduſe korral hõlpſalt üheſt kohaſt teiſe ſaab ſiirda. Kütteaineks tarwitab kodumaa põlewkiwi õli.

Kiri toimetuſele.

Trükiſeaduſe põhjal palun Teie lugupeetud lehes 28. weebr. ſ. a., nr. 9 ilmunud ſõnumi „Orderid wiiwad kuritarwituſele" kohta, milles tähendatakſe, et olin pidanud lahkuma teenistuſeſt orderi wõltſimiſe päraſt, awaldada õiendus.

Lahkuſin teenistuſeſt omal palwel, mitte wallandamiſel, mida dokumentaalſelt tõestan.

11. märtſil 1931. a.

Austuſega

J. Krusman.

A.-ſ. „Extraktori"

taimewõi- ja õliwabrikud.

Tallinnas on ſuuremaid Eestis. Tööstus on aſutatud 1925 a.

Tööstus koosneb õli- ja taimewõi wabrikuteſt ja raffineerimiſe oſakonnaſt. Taimewõi tehas ja katlaruum on uued ehituſed, kuna õliwabriku kahekordne hoone ümberehituſega tööstuſele wastawalt on ſiſſeſeatud. Õli ja taimewõi wabrikud on ajakohaſe ſiſſeſeadega ja uuſimate maſinatega warustatud. Peamiſelt walmistatakſe õliwabrikus linaſeemneteſt õli. Linaſeemnete jahwatusmaſin jahwatab 8 tunni jooksul keſkmiſelt 6500 kg. linaſeemneid, milleſt 1100—1200 kg. õli ſaadakſe.

Õli pressimine ſünnib kolmel automaat- ja kahel pott- (hydrauliliſel) pressil, peale ſelle ſaab läbi filtri destilleeritud ja ſealt läheb tſisternidesſe.

Peale õlide walmistatakſe weel loomade jõutoitu, õlikooke, mida ka wälismaale nagu Rootſi, Soome jne. eksporteeritakſe. Siis walmistatakſe weel wälismaalt ſiſſeweetawaſt kookospähkliteſt ſöögiõliſid, kookosraswa jne. Taimewõi wabrik koosneb piimaruumiſt, wõiwalmistamiſe- ja pakkimisruumideſt, laboratooriumiſt jne. Wõiwalmistamine ſünnib täiesti mehaaniliſel teel, ainult wõi pakkimine ſünnib käſitſi.

Eriti wõiwalmistamiſe ja pakkimiſe ruumis on eeskujulik kord ja puhtus, tööliſed kõik lumiwalges riietuſes. Praegu walmistab tööstus järgmiſeid taimewõiſid: „Priima", „Bona", „Alfa", kookosraswa „Taimi" jne.

Tööliste arw ettewõttes on keſkmiſelt 30 inimeſt.

Oſtjaskond otſustagu, aga mitte ametiühingud.

Kaupluste lahtioleku aeg.

Eelmiſes lehes kirjutaſime äriteenijate enamuſe mõjul wastuwõetud otſuſeſt, mille järgi ärid jääwad endiſelt awatuks kella 5-ni.

Tahakſime ſiinjuures weel kord kinnitada ebaloomulikku ſeiſukorda, mis tekib ametiühingutesſe kuuluwate radikaalſete elementide mõjul ja puudutab kõigepealt oſtjaskonna huwiſid. Selles aſjus peetud koosolekul toonitaſid äriteenijad, et küſimuſe all on ainult kaupmeeste huwid, unustades ſootu, et oſtjaskond ſoowib äride pikemat lahtiolekut. Ei ſaa ju kaupmees müüa, kui oſtjaid ei ole!

Milliſeks kujuneks ſeiſukord, kui näiteks raudteelaſed wõikſid määrata rongide käigu, hoolimata üldſuſe huwideſt? Kas on ſiis meie äride teenijaskond hoolimatum üldſuſe huwide ſuhtes. Kaubanduſel on tähtis oſa majanduselus täita. Kahju, et äriteenijad laſewad end wastutuſetundeta olluſteſt juhtida.

Loodetawasti arwestab linnawolikogu üldſuſe huwidega ja teeb ka wastawa otſuſe ſelles aſjus.

Üleriikliſe keſk- ja wäiketöösturmeiſtrite ühingute keſkkoondus

peab 15. märtſil ſ. a., kell 10.30, Tallinnas, Pikk tän. 12, Ühisklubi ruumes oma aasta-peakoosolekut, kus päewakorras ettenähtud: 1) Peakoosoleku juhataja ja protokolli kirjutaja walimine; 2) Läinud aasta tegewuſe ülewaade; 3) 1930 a. kasſaaruande kinnitamine; 4) 1931 a. ſiſſeastumiſe- ja liikmemaksu ſuuruſe ning taſumiſe tähtaja kindlaksmääramine; 5) walimiſed põhikirja järele; 6) keſk- ja wäiketöösturite kongresſi kokkukutſumiſe küſimus ja 7) koosolekul ülestõstetud küſimuſed.

Tallinna juukſelõikajate töötoapidajate ametiühiſus

pidas keſknädalal, 11. märtſil, ſ. a. oma aasta-peakoosolekut „Ühisklubi" ruumes. — Koosolekul kinnitati 1930. aasta tegewuſe ja korra aruanne; wõeti wastu 1931. aasta eelarwe; määrati kindlaks 1931. aasta liikmemaks; toimetati walimiſi põhikirjale wastawalt; otſustati aſtuda „Tallinna Teataja't" wäljaandwa kirjastusühiſuſe „Uku" oſanikuks ja harutati teiſi kutſealaga ühenduſes olewaid küſimuſi.

Ühiſuſe juhatusſe waliti härrad: Otto Meermann, Jaan Tſchipan, Karl Kell ja Jaan Uudel. Kandidaatideks waliti E. Tamberg, A. Jeets, K. Roſenberg, J. Schönberg ja A. Mägi. Rewiſjonikomiſjoni A. Beynorowitſch, J. Steineins ja T. Luhaste. Ühiſuſe eſindajateks üleriiklište keſk- ja wäiketööstuſe meiſtrite „Keſkkoonduſſe" waliti O. Meermann, A. Jeets, J. Tſchipan, M. Martſon, J. Tuiſk, M. Aamiſepp, E. Tomberg, J. Uudel ja K. Kell.

Naisjuukſurite ettepanekul otſustati pühitſeda tänawu ühingu 15-aastaſt juubelit.

Kuna Baltijaama juukſetööstus eesõigustatud ſeiſukorras töötamiſe aja ſuhtes, ſiis leidis koosolek, et ſee ebaõiglane on ja ſelles aſjas otſustati eſitada ſiſe- ja kohtuministrile märgukiri, palwega töötamiſe aega ühtlustada.

Ühiſuſe näiliſe ja ühendawa märgina otſustati muretſeda oma lipp, mille alla oleks wõimalik koonduda pidulikkudel ſilmapilkudel.

Koosolekut juhatas M. Aamiſepp, protokolli kirjutas Martſon. Koos olid 3 ühiſuſe liiget. Koosolek oli üksmeelne, rahulik ja kandis aſjalikku ilmet.

Ööwalwe apteekides.

Laupäewal wastu pühapäewa.

G. Gnadenbergi ja E. Leydeni apteek, Karja t. Tel. 19-88. A. Jõkſi apteek, Baldiſki mnt. nr. 2. Tel. 31-18. Linnaapteek, Krediitpanga majas. Tel. 4-41 ja Pelgulinna, Telliskiwi t. 40. Tel. 34-42. H. Mikheim apteek, S. Tartu mnt. nr. 47. Tel. 28-42.

„Tallinna Teataja" nõuande nurk.

Peakoosolekute kord.

A. R. Tallinnaſt. Küſimus 1. Kuidas pidada ja juhatada peakoosolekut (üldkoosolekut).

2. Kuidas kirjutada protokolli ja mida ſee peab ſiſaldama, et oleks korrapärane ja ſeaduslik.

Wastus 1. Peakoosoleku kutſub kokku juhatus põhikirjas ettenähtud korras. Nõuab aga peakoosoleku kokkukutſet oſa liikmeiſt wõi rewisjoni komisjon, ſiis on juhatus kohustatud ſeda põhikirjas ettenähtud aja jookſul täitma. Ei tee juhatus ſeda mitte, ſiis on õigus ja kohus ſeda teha rewisjonikomisjonil.

Peakoosoleku päewakorra koostab ſelle kokkukutſuja. Soowiwad liikmed näha päewakorras weel küſimuſi peale wäljakuulutatute, ſiis tuleb nendega kirjalikult juhatuſele eſineda põhikirjas ettenähtud aja jookſul enne peakoosolekut. Peakoosolek wõib otſustada ainult küſimuſi, mis märgitud päewakorras wõi liikmete poolt põhikirjas määratud korras üleswõetud.

Peakoosoleku ruumi pannakſe wälja pool tundi enne peakoosoleku alguſt leht, millele kõik kokkutulijad omad nimed kirjutawad. Wõõrad kirjutawad eraldi liikmeteſt. Koosoleku kokkukutſujad peawad järele walwama, et liikmete nimestik ſiſaldaks ainult liikmete nimeſid. Selle nimekirja järele määratakſe ära, kas koosoleku pidamiſeks tarwilik arw liikmeid koos. See leht liſatakſe peakoosoleku protokollile.

Kui koosolekule kutſes määratud ajaks on kogunenud tarwilik arw liikmeid, ſiis awatakſe koosolek. Pole aga mitte kogunud, ſiis wiiwitatakſe awamiſega kuni pooltundi. Ei ole ka ſiis weel kwoorumi koos ſiis awatakſe koosolek kokkukutſutajate poolt ja teatatakſe, et koosoleku kokkukutſumine pole korda läinud. Awaja määrab kirjatoimetaja, kes ſelle teadaande protokollib. Koosolek määrab põhikirjas ettenähtud arwu protokolli kinnitajaid (wähemalt 3) ja lõpetab koosoleku. — Teiſtkordne koosolek ſama päewakorraga kutſutakſe põhikirjas ettenähtud korras kokku ja koosolekut wõib awada määratud kellaajal, waatamata kokkutulnud liikmete arwule. — On koosolek otſuſewõimuline, kas koosolekule ilmunud liikmete arwu läbi wõi teiſtkordſe kokkutuleku läbi, ſiis paneb koosolekuawaja ette koosolijatele walida koosoleku juhatajat. On juhataja walitud, annab awaja juhatamiſe temale üle.

Koosoleku juhataja juhatamiſel walitakſe protokollikirjutaja, wajalikul korral kaasjuhatajad ja häältelugejad. —

Waidleb keegi liikmeteſt koosoleku põhikirjapäraſe kokkukutſe korra wastu, ſiis ſelgitab juhataja ſelle tõelikkuſt ja paneb küſimuſe hääletamiſele. Tunnistab koosolijate enamus koosoleku kokkukutſe korra põhikirja wastaſeks, ſiis lõpetab juhataja koosoleku. —

Enne päewakorra arutamiſele aſumiſt loeb juhataja ette kutſetel ſeiswa päewakorra ja küſib, kas koosolejad on nõus küſimuste järjekorraga. Järjekorra muutmiſe ettepanekud laſeb juhataja otſustada peakoosolekut hääletamiſe teel. Uute küſimuste päewakorda wõtmiſt ei wõi juhataja lubada. —

Koosolekuſt oſawõtja ei wõi ſõna wõtta ilma juhataja loata. Sõna antakſe ülesandmiſe järjekorras. Wäljaspool järjekorda on õigus ſõna ſaada juhatuſe, rewisjoni- ja likwidatſiooni komisjoni liikmetel. Iga päewakorras ſeiswa küſimuſe kohta ſaab ſõna kõigepealt küſimuſe algataja, kes peab eſinema ka kindla ettepanekuga. — Tema järele annab juhataja ſõna ſoowijatele, liikmetele. Kui keegi ſoowib teha ettepanekut aſja arutamiſe korra kohta, ſiis ta palub ſõna korra kohta. Juhataja peab ſõna korra kohta andma, kui eelkõneleja on lõpetanud. Soowib keegi teha küſimuſe kohta faktiliſt märkuſt, ſiis antakſe temale ſõna ſama wiiſi järgi nagu korra kohta. Korra kohta ja faktiliſeks märkuſeks ſõna ſaaja ei wõi kõneleda üle kolme minuti. Koosolek wõib piirata kõnelejate aega.

Sõnawõtjal on keelatud tarwitada kõlwatuid wõi haawawaid ſõnu ehk üteluſi. Juhataja on kohustatud talle märkuſt tegema. Kui kahe märkuſe järele ſõnawõtja weel ekſib, kaotab ta ſõnaõiguſe ja juhataja otſuſel wõib koosolek otſustada korrarikkujalt ſõnaõiguſe ärawõtta kas ſelles küſimuſel wõi terweks koosoleku ajaks. — Enne otſuſe tegemiſt on korrarikkujal ſõna kolmeks minutiks ſeletuſe andmiſeks.

Kaldub ſõnawõtja kõrwale arutuſel olewaſt aſjaſt, on juhatajal õigus talle märkuſi teha, et ta jääks aſja juure. Kolmanda märkuſe järele wõetakſe kõnelejalt ſelleks korraks ſõnaõigus. Kõnelejal on õigus lühidalt ſeletuſt anda ja nõuda, et koosolek otſustaks, kas juhataja õieti talitanud. Juhataja on teiſe märkuſe tegemiſel kohustatud kõneleja tähelepanu juhtima tagajärgedele, mis järgneb, kui ta ei pane tähele märkuſt.

Läbirääkimiſed lõpetatakſe, kui kõik kellele arutuſel olewa küſimuſe kohta on ſõna antud, oma arwamiſe on awaldanud. Tehtud ettepanekud pannakſe hääletamiſele. Hääletamiſt alatakſe kaugemale ulatawaſt ettepanekuſt, mis tarbetuks teeb teiste hääletamiſe.

Hääletamiſt toimetatakſe awalikult, kui põhikirjas ettenähtud arw koosolijaiſt wõi põhikiri ei nõua ſalajaſt hääletamiſt.

On kõik päewakorras olnud küſimuſed otſustatud, ſiis antakſe ſõna jookſwate küſimuste kohta, ſiin tehtud otſuſed loetakſe ſoowiawaldusteks, mis pole kohustawad.

Kui koosolek läbi, ſiis määratakſe ſelle põhikirjas ettenähtud korras allakirjutajad, mille järele koosolek lõpetatakſe. —

Wastus 2. Iga protokollis tuleb ära tähendada: a) kas koosolek järje- wõi erakorraline.; b) kelle poolt ja algatuſel kokku kutſutud; c) koosoleku koht, aasta, kuupäew ja kellaaeg, mis kutſetel märgitud, ning kellaaeg, mil koosolek awati! d) kokkukutſumiſe wiis ja kutſete wäljaſaatmiſe aeg; e) liikmete arw koosoleku päewaks ja koosoleku alguſeks ſaabunud liikmete arw; f) koosoleku awaja, nimi ja amet ühingus; g) koosoleku juhataja ja protokollikirjutaja walimine; h) päewakord nagu ſee oli kutſetel märgitud ja koosoleku poolt wastuwõetud muudatuſed; i) iga päewakorra punkti kohta eraldi ettepanekud ja otſuſed; j) koosoleku poolt walitud protokolli allkirjutajad, kui ſee on ettenähtud põhikirjas ja k) koosoleku lõpetamiſe kellaaeg, ning kui koosolekul on peetud waheaegaſid, ſiis nende algus ja lõpp.

Iga päewakorra punkti kohta tuleb ära märkida: a) kelle poolt tehti ettekanne ja ettepanek ning ettepaneku täpne ſiſu; b) läbirääkimistel tehtud ettepanekute ſiſu ja ettepanekute tegijate nimed! c) ettepanekute hääletamiſe wiis, awalik wõi ſalajane; d) iga ettepanekute poolt, wastu ja erapooletute häälte arw; e) misſugune ettepanek tunnistatud wastuwõetawaks ja f) üksikute liikmete poolt awaldatud arwamiſed, kui awaldaja nõudis nende protokollimiſt.

Protokollis wõib ka ära märkida teiſi ſõnawõtmiſi jne. Protokollid tulewad kirjutada puhtalt ja ſelgelt ilma paranduste ja pealekirjutamisteta. Tühjadele kohtadele tulewad tõmmata jooned, et ärahoida wahele kirjutuſi pärast. —

Suurtööstuſed tööliſi wallandamas.

Sindi kalewiwabrikus wallandatakſe wiimastel kuudel ſuurel arwul tööliſi. Kokku lastakſe wabrikuſt lahti kuni 250 tööliſt.

Suurtööstus ei taſu.

Tekstiiltööstus wähendas tööliſi.

1930. a. tööstuſetoodangu kohta on wõimalik ſaada täpſeid andmeid ſuurelt oſalt ettewõtteilt märkſa hiljem. Eelmiſe — 1929 a. toodangu andmed aga näitawad, et majanduslik kriis kuni 1930 a. alguni puudutas Eesti tööstuſt wähe.

Suurtööstuſe nettotoodang on 1929 a. ainult 1 miljon kr. wäikſem eelmiſe aasta toodanguſt. Seegi tagaſiminek olenes mitte toodangu wähenemiſeſt, waid tööstuſeſaaduste hindade langemiſeſt. Nii oli 1930 a. algul töötajate arw tööstuſes pea ſama ſuur kui eelmiſel aastal.

Kuid 1930 a. kestel hakkab maailma majanduſekriis ikka rohkem ja rohkem awaldama oma mõju meie eksporttööstuſele. Ühes ſellega wäheneb ka ettewõtete ja tööliste arw. Tööstuſeettewõtteid oli ſuur- ja keſktööstuſes 1. jaan. 1931 a.: ſuurtööst. 252, keſktööst. 486; 1. jaan. 1930 a. olid wastawad arwud 266 ja 485.

Majanduslik kriis on wähendanud eeskätt ſuuremate ettewõtete arwu: ſuurtööstuſes on 1. jaan. 1931 a. tegewuſes 14 ettewõtet wähem, kui eelmiſel aastal, kuna keſktööstuſe ettewõtete arw on ſuurenenud ühe wõrra.

Suurtööstuſes on wähenenud 1930 a.:

Puutööstus	11	ettewõtet
Tekstiiltööstus	5	„
Toidu- ja maitſeainete tſ.	4	„
Nahatööstus	3	„

Wähenenud on ettewõtete arw eeskätt eksporttööstuſe arwel. 11 ettewõtte wähenemine puutööstuſes on tingitud metſamaterjalide hindade äärmiſeſt languſeſt. Siin on tegemiſt kõige pealt Nõukogude Wene dumpinguga, kuna Weneſt eksporditakſe ſuurel määral kõikſugu metſakaupu hindadega, milliſtega teistel maadel wõimata wõistelda.

Oſa tööstuſi on pidanud tegewuſe lõpetama ka krediidi-tingimuste ja ſuureneva wõistluſe tõttu ſiſeturul. Seewastu on keſktööstuſeſt kaswanud wälja ja kantud ſuurtööstuſe rühma 10 ettewõtet: 1 metalltööstus, 3 poligraafia- ja 6 kehakatte- ja pudukaupadetööstuſt.

Et näha, milliſed tööstuſeharud on pidanud wähendama töötajaid kõige rohkem, toome andmed üksikute tööstuſeharude järgi:

	1. I. 1931.		1. I. 1930.		Suurenemine (+) wõi wähenemine (—)	
	Suur- ja keſk-tööstus.	Selleſt ſuurtööstus.	Suur- ja keſk-tööstus.	Selleſt ſuurtööstus.	Suur- ja keſk-tööstus.	Selleſt ſuurtööstus.
Murrud ja kaewanduſed	2.280	2.254	2.431	2.431	— 151	— 177
Mineraalide ümbertööt.	1.181	1.059	1.301	1.151	— 120	— 92
Metallitööstus	4.440	3.973	4.715	4.059	— 275	— 86
Keemiatööstus	891	652	834	614	+ 57	+ 38
Nahatööstus	449	274	626	434	— 177	— 160
Tekstiiltööstus	9.137	8.691	10.183	9.654	—1.046	— 963
Puutööstus	2.978	2.534	3.324	2.848	— 346	— 314
Paberitööstus	2.444	2.348	2.465	2.342	— 21	+ 6
Poligraafiatööstus	1.682	1.285	1.729	1.296	— 47	— 11
Toidu-, maitſeain. ja jookidetööstus	3.895	2.473	3.746	2.548	+ 149	— 75
Kehakatte- ja pudukaubatööstus	1.755	1.290	1.621	1.103	+ 134	+ 187
Elektrijaamad ning gaaſi- ja weewarustus	730	675	758	704	— 28	— 29
Puhastuſetööstus	198	116	244	162	— 46	— 46
Kokku		27.624	33.977	29.346	—1.917	—1.722

Kõige rohkem on wähenenud töötajate arw tekstiil- ja puutööstuſes, nimelt eksporttoodangu arwel. Suurenenud on töötajate arw ſiſeturule töötamisettewõtteis: toidu- ja maitſeainete, kehakatte- ja pudukaupade tööstuſes ning weidi ka keemiatööstuſes.

Olewate andmete järgi kujunes tööstuſe ſeiſukord 1930 a. üksikutes tööstuſeharudes järgmiſeks:

Mineraalide ümbertöötamine. Tſemenditööstuſe alal töötas a.-ſ. Port-Kunda wabrik, kuna a.-ſ. Aſeri wabrik ſeiſis. Tſemenditoodang oli eelmiſeſt aastaſt wäikſem: 350.000 tn aſemel 300.000 tn. Toodangu tagaſimineku põhjuſeks on eksportwõimaluste ja ka ſiſeturu nõudmiſe wähenemine majanduſekriiſi tagajärjel. Ühes ſellega on wähenenud ka lubja toodang ligi 20%. Eriti aga on läinud tagaſi telliskiwitööstus, mida näitawad wäliskaubanduſe andmed: eelmiſel aastl weeti Soome 88.000 kr. eeſt, 1930 a. kõigeſt 12.000 kr. eeſt. On kindel, et ka ſiſeturu tarwitus on wähenenud.

Satwitööstuſe kohta puuduwad lähemad andmed — töötatakſe ainult ſiſeturu jaoks, kuid üldine oſtujõu langus peaks ſiingi weidi kajastuma toodangu tagaſimineku ſuunas. Klaaſitööstuſe alal tegutſeſid 1930 a. 3 wabrikut, eelmiſel aastal 5. Üldine toodang ei langenud, kuna Järwakandi klaaſiwabrik toodangut tõstis, leides turgu Ingliſes ja Soomes. Järwakandi klaaſiwabriku wäljaehitamine moodſaks tööstuſeettewõtteks kestis ka 1930 a. Käesolewal ajal loetakſe ſeda ettewõtet ſuurimaks Baltimail.

Metallitööstuſes, nagu nägime, on töötajate arw ſuur- ja keſktööstuſes 1. jaanuariks 1931 a. wähenenud 275 wõrra wõrreldes eelmiſe aastaga. Aasta jookſul täitſid wabrikud peamiſelt ſiſeturu tellimiſi, milliſteſt tähtſamateks oſutuſid 10 kitſarööpmeliſe weduri ja kruuſa ſorteerimismaſinate tellimine teedeministeeriumilt a.-ſ. Krullile. Samuti a.-ſ. Ilmarine ſai aasta algul ſuuremal määral riiklikke tellimiſi.

Wälistellimisteſt wõiks nimetada Tſernigowi linna poolt tellimiſt Krullile külmetuſeſeade ja Poneweži linnalt tapamajaſeade

Tallinna Börsikomitee

en gros hinnad.

Allpooljärgnevalt toome mõningate saaduste en gros hinnad eelpoolmainitud päeval.

Riis, Burma	100	kg.	33,50—34,00
Kartulitärkl. „Superieur"		„	28,00
Kakao, Hollandi	1	„	1,25—1,70
„ Inglise	1	„	1,20—1,45
Kohv, Rio, Santos jne.	1	„	2,30—2,50
„ K.-Ameer. sord.	1	„	3,10—4,80
Tee, lahtine, orange Pekoe, Tseilon	1	„	5,00—5,50
Tee, lahtine, orange Pekoe, Java	1	„	3,80—5,00
Tee, lahtine, Moning, Hiina	1	„	4,00—4,70
Suhkur, Poola	100	„	26,25—26,75
„ Saksa	100	„	26,25—26,75
Sool, lahtine, Vene, franko vagun Irboska ja Narva	100	„	3,40
Sool, lahtine, Saksa	100	„	3,40
Heeringad, Shoti „Matties"		tünn	50,00—53,00
Heeringad, Jarmouth „Matties"		tünn	46,00—48,00
Heer. Jarmouth „Mattfulls"		tünn	50.00—52.00
Heer. Shoti „Mattfulls"		„	64,00—67,00
„ Norra		„	35,00
Katuselakk, franko jaam Kohtla	100	kg.	10,50
Raualakk, franko jaam Kohtla	100	„	25,00
Raud, sordi-	100	„	12,00
vits	100	„	16,00—22,00
Raudplekk	100	„	15,00—24,00
„ tsingitud	100	„	32,00—33,50
Raudtalad	100	„	13,50
Teras, Inglise	100	„	70,00—100,00
„ Saksa	100	„	70,00—100,00
„ vedru	100	„	22,00—24,00
„ talla, ree	100	„	15,50—16,00
Inglistina	100	„	260,00—270,00
Seatina	100	„	40,00—45,00
Vaskplekk, punane	100	„	180.00—200.00
„ valge	100	„	160,00—190.00
Tsinkplekk	100	„	45,00—60,00
Masinaõli	100	„	26,00—27,00
„ Poola	100	„	22,90
„ Ameerika	100	„	29,00—30,00
Mootorõli, Ameerika	100	„	35,40—42,70
Autoõli, Ameerika	100	„	39,65—105,00
Linaseemneõli	100	„	83,00
Värnits	100	„	85,00
Petrooleum, Vene, sistern, ja vaadid	100	„	12,00—13,00
Petrool., Ameerika	100	„	12.00—13.00
Bensiin, Vene	100	„	32,00
„ „ II. s.	100	„	30,00
„ Ameerika	100	„	32,00
Pesusooda, kodumaa	100	„	8.50— 9,00
Seebikivi	100	„	27.00—28,00
Värvid, nigrosiin, veessulav, väljam.	100	„	5,50
Tsinkvalge, väljam.	1	„	0,73—0,78
Tinavalge	1	„	0,85—0,86
Ooker, väljamaa	1	„	0,17—0,23

Viimased võistlejad.

Hääletamine algab. 50 auhinda hääletajaile.

Tänaſes lehes ilmuwad ülejäänud 50 reklaamſalmi wõi lööklauſet. Lugejail jääb nüüd otſustada, milline neiſt on tabawaim. Hääletamiskupongid ilmuwad „Tallinna Teatajas" 21. ja 28. märtſil ſ. a. Sellele märgib hääletaja ſalmi wõi lauſe ühes ſelle numbri ja märguſõnaga ning ſaadab kupongi ühes oma allkirja ja aadresſida k-m. Jüri Kodreſele, Harju tän. 21, Tallinn.

Kõigile hääletuſeſt oſawõtjaile annetatakſe auhinnad, misſugusteſt 50 paremat on wälja pandud k-m. Jüri Kodres'e waateaknal nr. 2. Auhindade jagamiſt reklaamſalmide wõi lööklauſete autoreile ja auhindade annetamiſt hääletuſeſt oſawõtjaile toimib jury, kes moodustatud wõiſtluſe tingimuste p. 8 ettenähtud korras.

Täpſed wõiſtluſe tingimuſed on awaldatud „Tallinna Teatajas" nr. 8 (25).

Nr. 51.

Kui otſas oma jõud ja nõud,
Siis ſeda meeles pea,
Sind päästa wõib waid weel üks jõud,
See Jüri Kodres — ſeda tea.

„13^3".

Nr. 52.

Nagu kange kihaw humal odres
annab talle õige maitſe,
nõnda oma kauba kaitſe
wõtab julgelt kanda Jüri Kodres.

„Excelſior".

Nr. 53.

Perekonnaſeiſuametis regiſtreerimatult on oſtjaskond ſeotud Jüri Kodres'iga lahutamatult — truuduſt põhjendab hea kirjutusmaterjal.

„Lasnamägi".

Nr. 54.

Meie pole rikkad, et osta
halba kirjutusmaterjali —
— head müüb Jüri Kodres.

„Pirita".

Nr. 55.

Kaubamaja Jüri Kodres'i kirjutustarbed ühes eeskujuliku ja ſõbraliku teenimiſega rahuldawad hellitatud maitſet.

„Meriwälja".

Nr. 56.

Põrguſtki wiſatakſe ſee wälja,
kes ei osta Jüri Kodres'e kaupu.

*

Endatappeſt päästis mind Jüri Kodres, ſeſt ſeal leidſin õige ostukoha.

*

Laps jätab nutu, kui iſa ostab Jüri Kodres'elt kaubad.

*

Armſamale oſtſin kirjapaberid Jüri Kodres'elt ja ſain hea naiſe.

*

Tee rikkuſele läheb Jüri Kodres'e kaupluſe kaudu.

„Mars".

Nr. 57.

Kes tahab kõrget hinda oma rahaſt,
Teeb ostud Jüri Kodres' kaubamajaſt.

„Xenia".

Nr. 58.

Üks paigake ſiin ilmas on,
Kus parem kaup weel leida on:
See „Jüri Kodres" nime all
On äri Harju tänawal.

*

Kas „Jüri Kodreſt" tunned ſa,
See äri noobel kaubaga.
Seal asjad kõige paremad
Ja hinnad üliodawad.

„Reklaam I".

Nr. 59.

Ilmas elada on paha,
Tahan ſurra mina maha.
Palun anda kaaſa hauda
Jüri Kodres'i malelauda.

„Mins".

Nr. 60.

Halwad ajad, raha wähe,
Kaupluſed meil ka ei lähe.
Jüri Kodres raha niidab,
Igaüks ta kaupa kiidab.

„Pomba".

Nr. 61.

Hapraid plaate ilmas palju,
Ainult ühed nagu kalju.
Jüri Kodres'il müüa neid,
Ilus neiu teenib Teid!

„Pomba".

Nr. 62.

Tindipotid, waaſid, plaadid
Oſtke, noored, oſtke, taadid, —
Jüri Kodres müüb Teil kõiki —
Odawalt, et rohkem müüki!

„Mins".

Nr. 63.

Südame peal raskus,
Raha karjub taskus —
Kipub otſe wägiſe
Jüri Kodres'i ärisſe.

„Mins".

Nr. 64.

Taewas oli ſuur ſkandaal,
Wäikſel inglil katki penaal,
Ornalt trööstib wana taat:
Jüri Kodres'ilt uue ſaad!

„Petrus".

Nr. 65.

Kui koduſt läkſin wälja,
Et odawalt head kaupa osta:
Siis mitmel pool ma käiſin,
Kuid Jüri Kodreſelt ma oſtſin!

„Pea!"

Nr. 66.

Zwei Herzen in dreiviertel Takt!
Kas on teil teada uuſim fakt:
Et Jüri Kodres Harjukal
Müüb kaupe hinnal odawal.

„Reklaam I".

Nr. 67.

Mis wõib kenam olla, kui kaunid asjad ja lahked müüjad Jüri Kodreſel.

„Otſija".

Nr. 68.

Kui ſulg on nüri, mõistus jääs,
Siis — „Kodres Jüri" — wäljapääs!

„Flock".

Nr. 69.

Kontori- ja koolitarbeid, täiteſulepäid,
Mängukanne lastele iluſaid ja häid,
Kõiki neid ſaate odawalt
Waid Jüri Kodreſelt.

„Wolly".

Nr. 70.

Päästa oma raha —
Osta kaupa Jüri Kodres'elt.

„Secundus".

Nr. 71.

K/m. Jüri Kodreſe reklaam —
on hea kaup ja odawad hinnad.

„Rakwere — Eesti".

Nr. 72.

Siis ostad ilmaſt parimat,
Kui Jüri Kodreſt külastad!

„Eimidagi".

Nr. 73.

1) Kulda ega hõbedat ei ole, aga iluſaid asju küllalt Jüri Kodres'e kapuluſes.
2) Kodune tunne waldab teid kohe, kui astute Jüri Kodres'e kaupluſesſe Harju tänawal.

„Lahkus".

Nr. 74.

Ainult Jüri Kodres'i oſtjaskonna nägudel lehwib täielik rahulolemine ja rõõm.

„Kõwerjalg".

Nr. 75.

Jälle tegin ostuga ſuurema wea,
Ütles üks üürnik: mul kunagi ei wea,
Raha olen raiſanud pikema rea,
Ikka lööb ſisſe mind kaupmees Ebrea.
„Kas ſa ſiis õigemat aadresſi ei tea,
On ſul kas mälu nõrk, wõi pea?
Domineeriwat kaupluſt meeles ſa pea,
Rõõmustad waid ja kunagi ei nea.
Seſt leiad kaupa, mis alati hea,
Sammud nüüd Kodreſe kauplusſe ſeal."

„Ühinew Jar".

Nr. 76.

Jüri Kodres' kaubamaja
Igal kodanikul waja:
Auhindu ümber ſaja
Jagab üle Eesti raja!
    Jüri Kodreſt ammu tunti:
    Ta müüb paberit ja tinti;
    Pergamiini, pergamenti,
    Suurt ja wäikeſt elewanti.
Aknad ilustet ja kirjud,
Ainult ſinna käima harjud.

„Jürwa Hein".

Nr. 77.

Jahimees unistab pardiſt ja tedreſt
ühele, teiſele kamandab Kodreſt.
Räägib, et kaupa tal risti ja põiki,
Iluga, hinnaga rahuldab kõiki.
Kõigile kaſulik ostukoht „Kodres",
Kakskümmend üks on Harjul ta aadreſs.

„Hirwe janu".

Nr. 78.

Allen, die fragen,
Wollen wir's in Kürze ſagen:
Kauft bei Jüri Kodres.

„Veilchen".

Nr. 79.

Ma wäike koolipoiſu olen,
Jüri Kodreſe juure ikka tulen,
Kui tahan kirjutusmaterjali,
Tinti, ſulge wõi penaali.

„Jüts IXI".

Nr. 80.

Pedagoog ning koolijüts
Tõttwad Harju 21 —
Oſtma imeodawalt
Tarbeid Jüri Kodreſelt.

„Eskord".

Nr. 81.

Quo vadis, junior?
Astu ſisſe, waata ja wali!
Kaupa nii odawat ja head
Ainult Jüri Kodreſelt ſaad.

„Wolly".

Nr. 82.

Kui ſul on waja paberit,
tinti, ſulge, pliiatſit —
kõiki ſuures walikus
Jüri Kodres'il.

„Akaatſia".

Nr. 83.

Miks naeratab nii onu Maks,
et nägu wenib laiemaks?
Tal Jüri Kodres kindel koht,
kuſt ostes pole mõtet kaht.

„Dick".

Nr. 84.

Der Schüler kann die feinſten Sachen
Nur mit Jüri Kodres' Schulbedarf machen!

„Sonnenſchein".

Nr. 85.

Ohne Jüri Kodres, wie öd' und leer
Iſt die Welt rings um mich her!
Nur in Deiner Schaufenſter Nähe
Schönes in der Welt ich ſehe!

„Florenze".

Nr. 86.

Überall, wo Schüler ſitzen,
Sie nur Jüri Kodres' Schulbedarf benützen!

„Kleine Inge".

Nr. 87.

Kaufe nur bei Jüri Kodres ein,
Es wird dort ſicher am billigſten ſein.

„Käte M.".

Nr. 88.

Die größte Auswahl beſter Ware
Ich ſtets bei Jüri Kodres habe.

„Handelshaus".

Nr. 89.

K/M Jüri Kodres ſingt nach der Melodie:
„Strömt herbei ihr Käuferſcharen",
Kauft nur meine guten Waren,
Denn die Konkurrenz kauft nur auf Puff,
Daher in Eſtland dieſer große Bluff!

„Reklame I".

Nr. 90.

Jüri Kodres' Waren der Papeterie —
Eine ſo große Auswahl hatte Reval noch nie!
Die Konkurrenz bleitb weit hinten zurück,
Es fehlt die Erfahrung und im Einkauf das Glück.

„Reklame III".

Nr. 91.

Üks kooliõpilane olen ma
Ning teile kõigile wõin ütelda,
Et Tallinnas, ſeal Harju tänawal
On äri kuulſuſes küll kõrgemal.
Kõik õpilaſed ſeda äri tunnewad,
Seſt kauba hinnad on ſeal õige odawad
Ja „Jüri Kodres" ſelle äri nimi ka.
Kõik koolitarbed ostan ſealt ma
Ning teenimine on korralik,
Wastutulelik iga ametnik.

„Õpilane X".

Nr. 92.

Bei Jüri Kodres im Kaufhaus
Geb ich gerne mein Geld aus.

„D."

Nr. 93.

Jeder braucht Papier und Blei,
überdies noch allerlei
Reißzeug, Federn, Kladden, Hefte,
In der Schule. Im Geſchäfte:
Kaſſabuch und Memorial
Oder Gummi, Lineal.
Das kannſt Du gut und billig kaufen,
Raſch mußt zu Jüri Kodres laufen.
Es bietet dort mit Künſtlerſinn
Sorokin Dir die Ware hin.

„Tipp-topp".

Nr. 94.

Jüri Kodres' Schaufenſter herrliche Pracht
Entſteht meiſtens in tiefer Nacht.
Die Waren ſind praktiſch, die Auswahl ſehr ſchön,
Denn Meiſter Sorokin iſt der Dekorateur.

„Reklame IV".

Nr. 95.

Wozu in die Ferne laufen?
Sieh, das Gute liegt ſo nah:
Lerne richtig einzukaufen,
Jüri Kodres iſt ja da!

*

In Schönheitsſachen hat Eſtland nicht
Den erſten Preis genommen.
Für jeglichen Bürobedarf
Hätt' Jüri Kodres ihn bekommen.

„Tõmba-Jüri 3001".

Nr. 96.

Jung gewohnt iſt alt getan,
Drum haltet Eure Kinder an:
Kauft Federn, Gummi, Stift und Heft
Bei Jüri Kodres im Geſchäft.

*

Wer ſeinen ganzen Bürobedarf
Aus einem Geſchäft will beſorgen,
Der gehe zu Jüri Kodres hin
Und zwar — lieber heute als morgen.

*

Wer kennt Micky Maus im Film nitch,
Die kluge, alleskönnende Wundermaus?
Wer kennt Jüri Kodres für Bürobedarf nicht,
Das beſte, alles führende Handelshaus?

„Tõmba Jüri 3001".

Nr. 97.

Ilma rahata ei ſaa,
Weidi tuleb maksta ka.
Kes ei uſu — mingu iſe
Kaubamajja Jüri Kodres'e.

„Sada".

Nr. 98.

Soowin Jüri Kodres'i manu minna,
Kui kirjutustarbeid on waja.
Ostad kord, pöörad ikka ſinna,
Harju tänaw, 21-ene maja

„Elagu Eesti".

Nr. 99.

Suur majanduskriis
Teil lahendatud ſiis:
Kui ostate ſeda, mida waja,
Seks „Kodres'e" kaubamaja.

„Weri jahun".

Nr. 100.

„Tulin, nägin ja oſtſin hästi,"
ütleb igaüks, wäljudes Jüri Kodres'i kirjutusmaterjali kaupluſeſt.

„Caeſar".

BAIKAL
25 tk. – 15 s.
on ainus eht vene tubakast valmistatud pabeross. Kes kord proovinud, teisi enam ei suitseta.

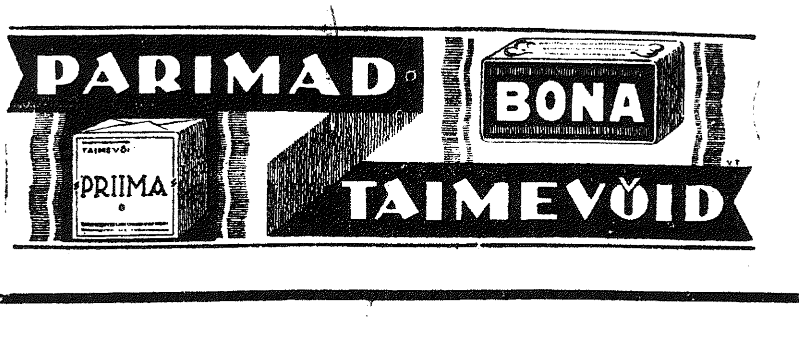

Seaduſe kaitſe.

— Ma ei mõista, miks mehel ei tohi olla rohkem kui üks naine.

— Kui abiellud, ſiis jaad aru, miks ſeadus annab kaitſet neile, kes ſeda wajawad.

Tegew toimetaja: Toiwo M. Heino.
Wastutaw toimetaja: W. Siimann.
Wäljaandja: Kirjastusühiſus „Uku".

Masinaehituse- ja kassakapitehas ◆ „LAVERNA“

Kônetraat 308-12. **Tallinn, Pääsukese 4.** **Kônetraat 308-12.**

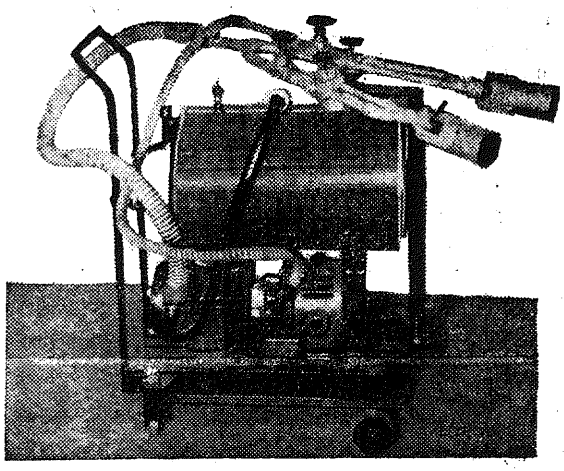

Uudis! ● **Uudis!**

Liikuvad nahvtaküttte sisseseaded

leiva- ja pagaritööstustele, keskkütte ja harilikkude ahjude kütmiseks. Minimaalne küttetarvitus.

Töötab kodumaa pôlevkivi ôliga.

Soodsad maksutingimused. Soovikorral kirjalikud kavandid hinnata.

Alati laos **soomustatud tule- ja vargakindlad**

RAHAKAPID.

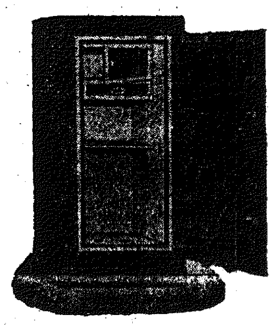

A-S. „TEGUR“

töötab 1. märtsist k. a. peale

A-S. FRANZ KRULLIGA

ühenduses ja kôik tellimised,
mis saadetakse **A-S. Franz Krulli Tartu osakonna** ehk **A-S. „Teguri“** nimele, saab ühiselt täidetud.

Vabrik töötab endiselt, täites kôiki tellimisi pôllutööriistades, masinates ja nende osades.

Ladus suuremal arvul: atru, äkkeid, hekslimasinaid, viljasorteerijaid ja laialtkülvimasinaid. Iseäranis kôrges hääduses adra hôlmad ja terad, valmis ning poolvalmis kujul.

Tellimised ja järelpärimised tulevad saata

Tartu, Holmi tän. 2; telefonid 17 ja 832.

Teatame, et

Aleksander Soos

arvates 9. märtsist s. a.

ei seisa enam

„Tallinna Teataja“

ega

Kirjastusühisuse „UKU“

teenistuses.

K.-ü. „UKU“ juhatus.

Viisakat, heast perekonnast

jooksupoissi

kohe vaja „Tallinna Teataja“ talituse — Vene tän. II-a.

Tähelepanu klaveriomanikud!

Meie vôtame enda peale igasuguste klaverivabrikute mänguriistade ja harmooniumide parandusi, nagu: mehaanikide ja klaviatuuride korraseadmisi, kôlbmatute ja puuduvate klaveriosade asetamise uutega, poleerimise ja häälestamise. Iga töö jaoks on meil oma eriteadlane, kes enne ilmasôda on kauemat aega töötanud kuulsamates Petrogradi klaverivabrikutes. Täielik vastutus töö eest ja töötasu môôdukas. Vôtame enda peale ka ostu-müügi korral klaverite hindamisi ja soovi korral saadame oma asjatundjad provintsi.

Peaks Teie vajama meie abi, siis palume lahkesti meie poole pöörata.

„ESIMENE KLAVERITE KLIINIK“
Tallinn, Pikk tän. nr. 29-a. II kord.

Kas tead, kus ostad odavasti häid küttepuid?

ütlen sulle sôbramehe poolest —

mine V. Pärnu mnt. 24,

Jakobsoni juure, sealt leiad kindlasti mida vajad. Tel. (2)17-89.

Külastage

P. Pôderi valmisriieteäri

Tallinnas, Kullasepa tän. 7, telefon 429-31

sealt leiate alati kôige suuremas valikus môôdukate hindadega moodsaid meester. ja naister. valmisriideid.

Kes ostab, ei kahetse.

Ärimehele ja tööstурile

kasulikum kuulutusleht

on

„Tallinna Teataja“

„Tallinna Teataja“

tellimisi

vôtavad vastu kôik postiasutised.

Ettevôtjatele ja pôllumeestele

soovitab omast rikkalikust laost lôhkeaineid, nagu dünamiiti, ammonaali, amatoli, meleniiti (miini kollast), schneideriiti, lôhkekapsleid, süttenööri, elektri sütikuid jne.

Kapsi & K° osakond

„Lôhkevôime“

Tallinn, Rüütli tän. 15. Tel. (2)10-15.

Gustav Rea

mehaaniline jalanôude tööstus

Tallinnas, Rohu tän. 5. Kônetraat 432-71

Soovitab meeste- ja naisterahvastele kôiksugu

rant jalanôusid (Goodyear)

kroom, shevroo ja lakk.

Suurim kodumaa k/s. vajab tule- ja elukinnituse peale

soliidseid agente

Kindel kuupalk kuni 100 krooni ja %%. Kirjad **Pilistvere postkontor** Viljandim. k/l. loteriip. № 99267 ettenäitajale kuni 15. III. 1931.

E. P. FLOSS

ahjutööstus,

Liivalaia tän. 16, tel. 23-20.

Vôtan enda peale kôiksugu uusi pliidi-, ahju- ja remonttöid. Müün ahjusavi, ahjupotte, telliskivi ja muud ahju- ja pliidimaterjali.

Eeſtimaa Trükikoja A.-S. (end. J. H. Greſſel), Tallinnas, Rataſkaewu t. 10.